رئاسة الشؤون الدينية
بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

bosanski | بوسني | مَا لَا يَسَعُ المُسْلِمَ جَهْلُهُ

Znanje potrebno svakom muslimanu

Naučna komisija Predsjedništva za vjerske poslove
pri Svetom hramu u Mekki i Poslanikovoj džamiji

ⓒ جمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات ، ١٤٤٨هـ

جمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات
ما لا يسع المسلم جهله - بوسني. / جمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات - ط١. .- الرياض ، ١٤٤٨هـ
١٣٨ ص ؛ ..سم

رقم الإيداع: ١٤٤٨/٧٩٥٦
ردمك: ٩٧٨-٦٠٣-٥١٧-٦٤٠-٨

مَا لَا يَسَعُ المُسْلِمَ جَهْلُهُ

Znanje potrebno svakom muslimanu

اللَّجْنَةُ العِلْمِيَّةُ

بِرِئَاسَةِ الشُّؤُونِ الدِّينِيَّةِ بِالمَسْجِدِ الحَرَامِ وَالمَسْجِدِ النَّبَوِيِّ

Naučna komisija Predsjedništva za vjerske poslove pri Svetom hramu u Mekki i Poslanikovoj džamiji

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Znanje potrebno svakom muslimanu

Uvod

Zahvala pripada Allahu, Gospodaru svjetova. Neka su salavat i selam na onoga koji je poslan kao milost svjetovima, na njegovu porodicu, ashabe i sve one koji budu slijedili njegov sunnet i vodili se njegovom uputom do Sudnjega dana.

Ovo je sažeta poslanica koja obuhvata najvažnije što je potrebno muslimanu u pogledu njegove akide, ibadeta i međuljudskih odnosa. Priredili smo je za posjetioce i posjetiteljke Dva časna harema kako bi bili upućeni u pitanja svoje vjere. Molimo Plemenitog Darovatelja da se njome okoriste i da ovo djelo učini iskrenim i isključivo radi Njega. Uistinu, On je Najbolji Koji uslišava dove i Najplemenitiji Koji ispunjava nade.

Naučna komisija pri Predsjedništvu za vjerske poslove Svetog hrama u Mekki i Poslanikove džamije

***

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

I:

Pitanja koja se tiču islamskog vjerovanja (akida)

1. Značenje i ruknovi islama

Islam je iskazivanje predanosti Allahu vjerovanjem u Njegovu jednoću, te iskazivanje poslušnosti Njemu kroz pokornost i odricanje od širka i njegovih sljedbenika.

Pet je njegovih temelja:

Prvi: Šehadet, tj. svjedočenje da nema istinskog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov poslanik.

Drugi: Obavljanje namaza.

Treći: Davanje zekata.

Četvrti: Post mjeseca ramazana.

Peti: Obavljanje hadža onome ko je u mogućnosti da ga obavi.

Važnost vjerovanja u Allahovu jednoću (ar. tevhid):

Znaj da je Uzvišeni Allah stvorio stvorenja da Ga obožavaju i da Mu ne čine širk! Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾﴾

"Džine i ljude sam stvorio samo zato da Meni u ibadetu budu." (Ez-Zarijat, 56) A taj ibadet nije

moguće ispravno spoznati bez znanja. O tome Uzvišeni Allah kaže:

﴿فَٱعۡلَمۡ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ وَٱسۡتَغۡفِرۡ لِذَنۢبِكَ وَلِلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِۗ وَٱللَّهُ يَعۡلَمُ مُتَقَلَّبَكُمۡ وَمَثۡوَىٰكُمۡ ١٩﴾

"Znaj da nema istinskog božanstva osim Allaha! Traži oprosta za svoje grijehe, i za vjernike i za vjernice! Allah zna kuda se krećete i gdje boravite." (Muhammed, 19) Znanje je stavio prije riječi i djela. Najvažnije što musliman mora naučiti jeste tevhid Uzvišenog Allaha, jer je to osnova i temelj vjere. Vjera ne opstoji bez tevhida; to je prva obaveza muslimana, ali i posljednja. Tevhid je prvi od pet islamskih ruknova, koje je svaki musliman dužan poznavati i po njima raditi. Kao što se prenosi u hadisu Abdullaha ibn Omera, radijallahu anhuma, da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je rekao:

«بُنِيَ الإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَحَجِّ البَيْتِ، وصَوْمِ رَمَضَانَ».

'Islam se temelji na pet principa: šehadetu (svjedočenju) da nema istinskog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov poslanik, obavljanju namaza, davanju zekata, obavljanju hadža i postu

ramazana.'"[1]

Musliman je obavezan naučiti značenje tevhida, a to je izdvajanje Allaha u ibadetu. Stoga, neka Mu se u obožavanju niko ne pridružuje; bilo da se radi o Njemu bliskom meleku ili poslaniku.

Značenje svjedočenja da nema dostojnog boga da se obožava osim Allaha:

jeste da rob iz čvrstog uvjerenja potvrdi da nema istinskog boga mimo Allaha Uzvišenog. Zato se obožava samo Allah i Njemu se Jedinom upućuju sve vrste ibadeta, poput dove, straha, nade, tevekkula i drugih.

Šehadet nije ostvaren ako se ne ispune dva rukna:

Prvi: Nijekanje božanstvenosti i ibadeta svemu što je mimo Allaha, od svih suparnika, božanstava i taguta.

Drugi: Potvrđivanje božanstvenosti i istinskog ibadeta isključivo Allahu, mimo svega drugog. Uzvišeni Allah veli:

﴿وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ...﴾

"Mi smo svakom narodu poslanika poslali: 'Allahu ibadet činite, a kumira – taguta se klonite!'" (En-Nahl, 36)

[1] Hadis bilježi Buhari, br. 8.

Šartovi (uvjeti) ispravnosti šehadeta su sljedeći:

Prvi: Znanje koje otklanja neznanje.

Drugi: Uvjerenje koje negira sumnju.

Treći: Iskrenost koja negira širk.

Četvrti: Istinoljubivost koja je suprotna laži.

Peti: Ljubav koja je suprotna mržnji.

Šesti: Pokornost koja je suprotna ostavljanju.

Sedmi: Prihvatanje koje je suprotno odbijanju.

Osmi: Nevjerovanje u ono što se obožava mimo Allaha.

Po ovim uslovima je obavezno postupati, a navedeni su u sljedećim riječima:

Znanje, uvjerenje, iskrenost i potvrda s ljubavlju, pokornošću i prihvatanjem.

I kao osmo: Nevjerovanje u sve što se obožava mimo Njega.

Ostvarenje šehadeta postiže se obožavanjem Uzvišenog Allaha, Jedinog, Koji nema sudruga, i iskrenim upućivanjem ibadeta samo Njemu. Ne moli se nikome osim Allahu, ne oslanja se ni na koga osim na Allaha, ne polaže se nada ni u koga osim u Allaha, ne klanja se nikome osim Allahu i ne prinosi se žrtva nikome osim Uzvišenom Allahu.

Ono što čine neki ljudi, poput tavafa oko kaburova, traženja pomoći od onih koji su u njima ukopani i upućivanja dova njima mimo Allahu, jeste širk u ibadetu. Stoga se toga treba čuvati i na to

upozoravati, jer to spada u djela koja čine mušrici, poput obožavanja idola, kamenja i drveća umjesto Allaha. To je širk zbog kojeg su objavljene Knjige i poslani poslanici, s ciljem da se upozori na njegovu opasnost i da se zabrani.

Značenje riječi da je Muhammed Allahov poslanik:

Pokornost njemu u onome što je naredio i vjerovanje u istinitost onoga što je rekao, izbjegavanje onoga što je zabranio i na šta je upozorio, te obožavanje Allaha onako kako je to propisao. Musliman priznaje da je Muhammed bin Abdullah el-Kurejši el-Hašimi poslanik Uzvišenog Allaha svim stvorenjima, i džinima i ljudima. O tome Uzvišeni Allah kaže:

﴿قُلْ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنِّى رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا...﴾

"Reci: 'O ljudi, ja sam, zaista, svima vama Allahov poslanik...'" (El-A'raf, 158)

I da ga je Uzvišeni Allah poslao da dostavi Njegovu vjeru i uputi ljude. O tome Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَمَآ أَرْسَلْنَٰكَ إِلَّا كَآفَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾﴾

"Mi smo te poslali svim ljudima da radosne vijesti donosiš i da opominješ, ali većina ljudi ne

zna." (Sebe', 28) A o tome Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَمَآ أَرۡسَلۡنَٰكَ إِلَّا رَحۡمَةٗ لِّلۡعَٰلَمِينَ ١٠٧﴾

"A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali." (El-Enbija', 107)

Ovo svjedočenje podrazumijeva da ne vjeruješ da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ima pravo na gospodarstvo i upravljanje svemirom ili pravo da bude obožavan. Naprotiv, on, sallallahu alejhi ve sellem, je rob koji se ne obožava i poslanik koji se ne utjeruje u laž. Ne može ni sebi, a ni drugome, pribaviti bilo kakvu korist niti otkloniti ikakvu štetu, osim onoga što Allah hoće. O tome Uzvišeni Allah kaže:

﴿قُل لَّآ أَقُولُ لَكُمۡ عِندِي خَزَآئِنُ ٱللَّهِ وَلَآ أَعۡلَمُ ٱلۡغَيۡبَ وَلَآ أَقُولُ لَكُمۡ إِنِّي مَلَكٌۖ إِنۡ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰٓ إِلَيَّ...﴾

Reci: "Ja vam ne kažem: 'Kod mene su Allahove riznice', niti: 'Ja znam ono što je čulima nedokučivo', niti vam kažem: 'Ja sam uistinu melek', ja slijedim samo ono što mi se objavljuje..." (El-En'am, 50)

2. Značenje imana i njegovi ruknovi

Iman je potvrda srcem, govor jezikom i djelo srca i organa; povećava se pokornošću, a smanjuje griješenjem.

Iman je uslov da bi ibadeti bili ispravni i

primljeni. A širk i nevjerstvo poništavaju sva dobra djela. Kao što Allah neće primiti namaz bez abdesta, tako neće primiti ni ibadet bez imana. Uzvišeni Allah veli:

﴿وَمَن يَعۡمَلۡ مِنَ ٱلصَّٰلِحَٰتِ مِن ذَكَرٍ أَوۡ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤۡمِنٞ فَأُوْلَٰٓئِكَ يَدۡخُلُونَ ٱلۡجَنَّةَ وَلَا يُظۡلَمُونَ نَقِيرٗا ١٢٤﴾

"A onaj ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, ući će u Džennet i nikome, ni koliko udubljenje na hurminoj košpici, nepravda neće biti nanesena." (En-Nisa', 124)

I pojasnio je da širk poništava dobro djelo. O tome Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَلَقَدۡ أُوحِيَ إِلَيۡكَ وَإِلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكَ لَئِنۡ أَشۡرَكۡتَ لَيَحۡبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ ٦٥﴾

"A tebi i onima prije tebe objavljeno je: 'Ako budeš druge Allahu ravnim smatrao, tvoja djela će sigurno propasti, a ti ćeš izgubljen biti.'" (Ez-Zumer, 65)

Ruknova imana ima šest: vjerovanje u Allaha, Njegove meleke, Njegove knjige, Njegove poslanike, Sudnji dan, i to da je dobro i zlo određeno.

1) Vjerovanje u Allaha obuhvata tri stvari:

1. Vjerovanje u Njegov rububijjet:

To je potvrđivanje Allahove jednoće u Njegovim

djelima, poput stvaranja, opskrbe, oživljavanja i usmrćivanja. Nema stvoritelja osim Allaha, niti opskrbitelja osim Allaha, niti Onoga Koji oživljava osim Allaha, niti Onoga Koji usmrćuje osim Allaha, niti iko upravlja svemirom osim Njega Uzvišenog.

Niko ne negira Allahov rububijjet, osim ako je ohol koji i sam ne vjeruje u ono što tvrdi. Isti je slučaj bio i s faraonom, koji je svome narodu rekao:

﴿...أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَىٰ﴾

"Ja sam gospodar vaš najveći!" (En-Nazi'at, 24) Ali to nije bilo iz ubjeđenja, kao što Allah kaže o Musau, alejhis-selam:

﴿قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَآ أَنزَلَ هَٰٓؤُلَآءِ إِلَّا رَبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ بَصَآئِرَ وَإِنِّي لَأَظُنُّكَ يَٰفِرْعَوْنُ مَثْبُورًا ﴿١٠٢﴾﴾

"A Musa odgovori: 'Ti znaš da ovo nije dao niko drugi nego Gospodar nebesa i Zemlje, kao očigledna znamenja, i ja mislim da ćeš ti, o faraone, sigurno, nastradati.'" (El-Isra', 102) I kaže Uzvišeni:

﴿وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا... ﴾

"I oni ih, nepravedni i oholi, porekoše, ali su u sebi vjerovali da su istinita..." (En-Neml, 14)

Uistinu, sva stvorenja moraju imati Stvoritelja. Ništa ne može samo od sebe postojati, jer ništa ne

može samo sebe stvoriti, niti može nastati slučajno, jer sve što nastane ima svoj uzrok i povod. Postojanje veličanstvenog sistema i savršene harmonije ukazuje da je nemoguće da je to nastalo slučajno. Stoga moramo znati da postoji Stvoritelj, a to je Allah, Gospodar svih svjetova. Uzvišeni Allah veli:

﴿أَمْ خُلِقُواْ مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ ٱلْخَٰلِقُونَ ۝٣٥ أَمْ خَلَقُواْ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَۚ بَل لَّا يُوقِنُونَ ۝٣٦﴾

"Da li su oni bez Stvoritelja stvoreni ili su oni sami sebe stvorili?!
Da li su oni nebesa i Zemlju stvorili?! Ne, nego oni nisu uvjereni!" (Et-Tur, 35-36)

Mušrici su potvrđivali Allahov rububijjet, a pored toga činili su širk u ibadetu, i to ih nije uvelo u islam. I Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, borio se protiv njih i smatrao njihove živote i imetke dozvoljenim, zato što su Allahu druge u ibadetu pridruživali. Pored Njega su obožavali i kumire, kamenje, meleke i drugo.

2. Vjerovanje u Allahov uluhijjet:

Vjerovanje da je On istinski Bog koji nema sudruga. "Ilah" je Onaj Koji se obožava s ljubavlju, veličanjem i poniznošću.

Uzvišeni Allah veli:

﴿وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ ۖ لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلرَّحْمَٰنُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾﴾

"A vaš Bog – jedan je Bog; nema boga osim Njega, Svemilosnog, Milostivog." (El-Bekare, 163)

Svako božanstvo koje se mimo Allaha obožava je ništavno. Uzvišeni Allah veli:

﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِۦ هُوَ ٱلْبَٰطِلُ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْعَلِيُّ ٱلْكَبِيرُ ﴿٦٢﴾﴾

"To je zato što je Allah – Istina, a oni koje oni, pored Allaha, mole – laž, i zato što je Allah Svevišnji i Veliki." (El-Hadždž, 62)

Stoga su poslanici, neka je na njih mir i spas, počevši od Nuha pa do Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, pozivali svoje narode da vjeruju u Allaha Jednog i da samo Njega obožavaju. Uzvišeni Allah je ukazao na neispravnost postupka mušrika koji, pored Allaha, obožavaju druga božanstva i od njih traže pomoć, navodeći za to dva razumska dokaza:

Prvi: Sva druga božanstva koja se obožavaju nemaju niti jednu osobinu božanstvenosti. Ona su stvorena, ne mogu nikome koristiti, niti štetiti, niti mogu život dati, život oduzeti, niti oživjeti. O tome Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِهِۦٓ ءَالِهَةً لَّا يَخْلُقُونَ شَيْـًٔا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ

لِأَنفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَوٰةً وَلَا نُشُورًا ﴿٣﴾

"Neki pored Njega prihvataju božanstva koja ništa ne stvaraju, a koja su sama stvorena, koja nisu u stanju od sebe neku štetu otkloniti ni sebi kakvu korist pribaviti i koja nemaju moći život oduzeti, život dati, niti oživiti." (El-Furkan, 3)

Drugi: Mušrici su smatrali da je Allah jedini Tvorac i Upravitelj, što je iziskivalo da Njega jedinog obožavaju, kao što su Ga smatrali jedinim Gospodarom u stvaranju i upravljanju. O tome Uzvišeni Allah kaže:

﴿قُل لِّمَنِ ٱلْأَرْضُ وَمَن فِيهَآ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾ قُلْ مَن رَّبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ ٱلسَّبْعِ وَرَبُّ ٱلْعَرْشِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾ قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَىْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ فَأَنَّىٰ تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾﴾

"Upitaj: 'Čija je Zemlja i sve ono što je na njoj, znate li?'

'Allahova!', odgovorit će, a ti reci: 'Pa zašto onda ne dođete sebi?'

Upitaj: 'Ko je Gospodar sedam nebesa i ko je Gospodar Arša veličanstvenog?'

'Allah!', odgovorit će, a ti reci: 'Pa zašto se onda ne bojite?'

Upitaj: 'U čijoj je ruci vlast nad svim, i ko pruža

zaštitu, i od koga niko ne može zaštićen biti, znate li?'

'Allahovo je to!', odgovorit će, a ti reci: 'Pa zašto onda dopuštate da budete zavedeni?'" (El-Mu'minun, 84-89) Kada priznaju tevhidur-rububijje, onda su dužni da isključivo Njega Uzvišenog obožavaju i da Mu nikoga ne pridružuju u ibadetu.

3. Vjerovanje u Allahova imena i svojstva:

Ovo podrazumijeva potvrđivanje i vjerovanje u ono što je Allah Sebi pripisao u Svojoj Knjizi, ili mu je to potvrdio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svome sunnetu; od imena i svojstava, na način koji dolikuje Allahu Uzvišenom, bez iskrivljivanja, negiranja, zalaženja u kakvoću, ili poređenja. Uzvišeni Allah veli:

﴿وَلِلَّهِ ٱلۡأَسۡمَآءُ ٱلۡحُسۡنَىٰ فَٱدۡعُوهُ بِهَاۖ وَذَرُواْ ٱلَّذِينَ يُلۡحِدُونَ فِيٓ أَسۡمَٰٓئِهِۦۚ سَيُجۡزَوۡنَ مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ١٨٠﴾

"Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite tim imenima, a klonite se onih koji iskrivljuju Njegova imena; kako budu radili, tako će biti kažnjeni!" (El-A'raf, 180) I kaže Uzvišeni:

﴿...لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ شَيۡءٞۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ﴾

"Ništa nije kao On! On je Svečujući i Svevideći." (Eš-Šura', 11)

Postoje tri vrste širka:

1. Veliki širk.
2. Mali širk.
3. Eš-Širkul-hafijj / Skriveni širk.

1. Veliki širk:

Veliki širk je izjednačavanje nekog sa Allahom u stvarima koje su svojstvena samo Allahu. O tome Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِذۡ نُسَوِّيكُم بِرَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٩٨﴾

"...kad smo vas s Gospodarom svjetova izjednačavali..." (Eš-Šu'ara, 98)

A to podrazumijeva usmjeravanje ibadeta nekome drugom mimo Allaha, ili upućivanje nekih njegovih vidova drugome mimo Njega Uzvišenog, poput dove, traženja pomoći, zavjeta, klanja (žrtvovanja) i drugih oblika ibadeta.

Ili podrazumijeva dozvoljavanje onog što je Uzvišeni Allah zabranio, ili zabranjivanje onoga što je dozvoljeno, ili napuštanje onoga što je Allah Uzvišeni učinio obaveznim, odnosno smatranje dozvoljenim onoga što je opšte poznato da je zabranjeno u vjeri, poput bluda, alkohola, neposlušnosti roditeljima, kamate i tome slično.

Ili proglašavanje zabranjenim onoga što je Allah, azze ve dželle, od lijepih stvari dozvolio, ili nečinjenje onoga što je Allah učinio obaveznim;

poput smatranja da namaz nije obavezan, ili da post nije obavezan, ili da zekat nije obavezan.

Veliki širk uzrokuje poništavanje dobrih djela i vječni boravak u Vatri onome ko umre čineći ga. O tome Uzvišeni Allah kaže:

﴿...وَلَوۡ أَشۡرَكُواْ لَحَبِطَ عَنۡهُم مَّا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ﴾

"A da su oni Allahu ikoga u obožavanju pridruživali, sigurno bi propalo ono što su radili." (El-En'am, 88)

Onome ko umre čineći širk neće biti oprošteno i ulazak u Džennet bit će mu zabranjen. O tome Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ وَيَغۡفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُ...﴾

"Allah, doista, neće oprostiti da se Njemu išta u obožavanju pridružuje, a oprostit će sve mimo toga, kome On hoće..." (En-Nisa', 48) I kaže Uzvišeni:

﴿...إِنَّهُۥ مَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدۡ حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِ ٱلۡجَنَّةَ وَمَأۡوَىٰهُ ٱلنَّارُ...﴾

"Ko drugog Allahu u obožavanju pridružuje, Allah će mu ulazak u Džennet zabraniti i boravište njegovo će Džehennem biti..." (El-Maide, 72)

2. Mali širk:

To je sve ono što je u tekstovima nazvano širkom, međutim, ne dostiže stepen velikog širka, pa se naziva mali širk. Poput zaklinjanja nečim

mimo Allaha, kao što je zaklinjanje Kabom, vjerovjesnicima, emanetom, nečijim životom i tome slično. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je kazao:

«مَنْ حَلَفَ بِغَيرِ اللهِ فَقَدْ كَفَرَ أَو أَشرَكَ».

"Ko se zakune nečim mimo Allaha, počinio je nevjerstvo ili širk."[1]

A može biti i gore od toga, u zavisnosti od onoga što je u srcu počinioca. Ukoliko onaj ko se zaklinje Poslanikom ili nekim šejhom ima uvjerenje da je on na istom stepenu kao Allah, da mu se može doviti mimo Allaha ili da upravlja kosmosom, tada je to veliki širk. Međutim, ako onaj ko se zaklinje nekim mimo Allaha nije imao takvu namjeru, već mu je to prešlo preko jezika iz navike, onda je to mali širk. Ovo se često dešava u nekim krajevima i zato je neophodno na to ukazati i upozoriti, radi zaštite tevhida.

3. Skriveni širk:

To je svojstvo srca, odnosno pretvaranje; poput onoga ko klanja ili uči da bi ga ljudi vidjeli, ili zikri da bi ga hvalili, ili udjeljuje sadaku da bi ga pohvalili. Ovo poništava djelo u kojem je bilo pretvaranja, a ne i ostala djela koja su iskreno urađena radi Allaha.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je kazao:

---

[1] Hadis bilježe Ahmed u Musnedu br. 6072, i Tirmizi, br. 1535, koji je rekao: "Hadis je hasen."

«الشِّرْكُ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ أَخْفَى مِنْ دَبِيبِ النَّمْلَةِ السَّوداءِ عَلَى الصَّفَاةِ السَّوداءِ فِي ظُلْمَةِ اللَّيْلِ، وَكَفَّارَتُهُ أَنْ يَقُولَ: "اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أُشْرِكَ بِكَ شَيْئًا وَأَنَا أَعْلَمُ، وَأَسْتَغْفِرُكَ مِنَ الذَّنْبِ الَّذِي لَا أَعْلَمُ».

"Širk u ovom ummetu skriveniji je od hoda crnog mrava na crnoj stijeni u tmini noći, a iskupljenje za njega je da se kaže: 'Allahu moj, utječem Ti se od toga da Ti svjesno počinim širk, i molim Te za oprost za grijeh koji ne znam.'"[1]

Vrste kufra:

Prva vrsta: Veliki kufr.

On uzrokuje vječni boravak u Džehennemu, i dijeli se na pet vrsta:

1. Nevjerstvo poricanja:

To je smatranje poslanika lažnim. A to je rijetko kod nevjernika; jer je Uzvišeni Allah davao potporu Svojim poslanicima jasnim argumentima. Stanje ovih poricatelja jeste upravo onakvo kako ih je Allah opisao:

﴿وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا...﴾

"I oni ih, nepravedni i oholi, porekoše, ali su u

[1] Bilježe ga Buhari u el-Edeb el-mufredu, br. 716, Ahmed u Musnedu, br. 19606, ed-Dija el-Makdisi u el-Ehadis el-muhtare, (1/150), a Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u Sahihul-džami'is-sagir, br. 3731.

sebi vjerovali da su istinita..." (En-Nahl, 14)

2. Kufrul-ibai vel-istikbar - Nevjerstvo odbijanja i oholosti:

Ovo je poput Iblisovog nevjerstva: on nije porekao Allahovu naredbu niti ju je zanijekao, već joj se suprotstavio prkosom i ohološću. Uzvišeni Allah veli:

﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَٰٓئِكَةِ ٱسْجُدُواْ لِأَدَمَ فَسَجَدُوٓاْ إِلَّآ إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَٱسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٣٤﴾﴾

"A kad rekosmo melecima: 'Sedždu učinite Ademu!', oni sedždu učiniše svi izuzev Iblisa. On ne htjede i uzoholi se, a nevjernik je bio."

(El-Bekare, 34)

3. Kufr okretanja:

Odvraćanje sluhom i srcem od slijeđenja Istine i njeno zanemarivanje. Uzvišeni Allah veli:

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن ذُكِّرَ بِـَٔايَٰتِ رَبِّهِۦ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَآ ۚ إِنَّا مِنَ ٱلْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ ﴿٢٢﴾﴾

"A ima li nepravednijeg od onog koji, opomenut riječima Gospodara svog, njima leđa okrene? Mi ćemo se, zaista, osvetiti zlikovcima!" (Es-Sedžde, 22)

Djelimično okretanje jeste grijeh, a ne nevjerstvo; kao u slučaju onoga koji se okreće od učenja o nekim vjerskim obavezama, poput propisa

o postu, hadžu i tome slično.

4. Kufr sumnje:

Nastaje oklijevanjem, neubjeđenjem u Istinu i sumnjom u nju, kao što kaže Uzvišeni:

﴿وَدَخَلَ جَنَّتَهُۥ وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِۦ قَالَ مَآ أَظُنُّ أَن تَبِيدَ هَٰذِهِۦٓ أَبَدًا ﴿٣٥﴾ وَمَآ أَظُنُّ ٱلسَّاعَةَ قَآئِمَةً وَلَئِن رُّدِدتُّ إِلَىٰ رَبِّى لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِّنْهَا مُنقَلَبًا ﴿٣٦﴾﴾

"I uđe u vrt svoj, čineći nepravdu sebi, govoreći: 'Ne mislim da će ovaj ikada propasti, i ne mislim da će ikad Smak svijeta doći; a ako budem vraćen Gospodaru svome, sigurno ću nešto bolje od ovog naći.'" (El-Kehf, 35-36)

5. Nevjerstvo licemjerstva:

Ispoljavanje vjerovanja jezikom, a skrivanje nevjerovanja u srcu. Uzvišeni Allah veli:

﴿وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَبِٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ وَمَا هُم بِمُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾﴾

"Ima ljudi koji govore: 'Vjerujemo u Allaha i Posljednji dan', a oni nisu vjernici!" (El-Bekare, 8)

Ovo su podvrste velikog kufra koje izvode iz islama.

Druga podvrsta: Mali kufr.

Ova vrsta ne obavezuje vječni boravak u Vatri. A to je ono što je u Knjizi i Sunnetu nazvano kufrom, a da nije određeno članom Elif i Lam, već je došlo kao neodređeno (munkeran). Primjeri za to su mnogobrojni, a neki od njih su: Od Ebu Hurejre,

radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

«اثْنَتَانِ فِي النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كُفْرٌ: الطَّعْنُ فِي النَّسَبِ، وَالنِّيَاحَةُ عَلَى المَيِّتِ».

„Dvije osobine među ljudima su nevjerstvo: vrijeđanje tuđeg porijekla i naricanje za umrlim.“[1]

2) Vjerovanje u meleke:

Oni su nevidljivi svijet, Uzvišeni Allah ih je stvorio od svjetla. Oni obožavaju Uzvišenog Allaha, i nemaju niti jednu osobinu gospodarstva i božanstvenosti. Oni se onome što im Allah zapovijedi ne opiru, i rade ono što im se naredi. Njihov broj zna samo Uzvišeni Allah.

Vjerovanje u meleke obuhvata četiri aspekta:

1. Vjerovanje u njihovo postojanje.

2. Posebno vjerovanje u one meleke čija imena znamo, poput Džibrila, Mikaila, Israfila i drugih. A u one čija imena ne znamo vjerujemo općenito.

3. Vjerovanje u njihova svojstva koja su nam prenesena u Kur'anu i Sunnetu; kao što je slučaj sa Džibrilom, kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio u obliku kakvog ga je Uzvišeni Allah stvorio. Imao je šest stotina krila, koja su prekrivala

[1] Bilježe ga Muslim, br. 121, i Ahmed, br. 10434.

horizont.

4. Vjerovanje u njihova zaduženja koja smo spoznali, kao što je njihovo veličanje Uzvišenog Allaha i danonoćni ibadet Njemu bez imalo umora i dosade.

Džibril je zadužen za dostavljanje Objave.

Israfil je zadužen za puhanje u Rog.

Melek smrti je zadužen da uzima duše prilikom smrti.

Malik je čuvar Džehennema, a Ridvan čuvar Dženneta itd.

3) Vjerovanje u Knjige:

Pod Knjigama se misli na nebeske knjige koje je Allah objavio Svojim poslanicima, putokaz čovječanstvu i milost njima, kako bi postigli sreću na oba svijeta.

Vjerovanje u Knjige obuhvata četvero:

1. Vjerovanje da su objavljene od Allaha u pravom smislu te riječi.

2. Posebno vjerovanje u Knjige čija imena znamo, poput Kur'ana koji je objavljen Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, Tevrata, koji je objavljen Musau, alejhis-selam, Indžila koji je objavljen Isau, alejhis-selam, Zebura koji je Allah objavio Davudu, alejhis-selam.

A u Knjige čije ime ne znamo vjerujemo općenito.

3. Vjerovanje u ono što je u njima kazano, poput

vjerovanja u sve što je kazano u Kur'anu, kao i u ono što nije iskrivljeno od prijašnjih Knjiga.

4. Postupanje po onome što je u njima kazano, ako nije derogirano, te prihvatanje i zadovoljstvo onim što je u njima spomenuto, bez obzira da li razumjeli mudrost toga ili ne. Sve prijašnje Knjige su derogirane Kur'anom, i nije dozvoljeno primjenjivati propise iz prijašnjih Knjiga osim ukoliko je neki od njih potvrđen Kur'anom Časnim ili Poslanikovim sunnetom.

4) Vjerovanje u Božije poslanike:

"Rusul“ ili "poslanici" je množina od riječi "resul" ili "poslanik", a označava osobu kojoj je Allah dostavio poslanicu i naredio joj da je prenosi. Prvi poslanik (resul) bio je Nuh, alejhis-selam, a posljednji Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. Oni su ljudi, stvoreni su, i nemaju nikakve osobine gospodarstva i božanstvenosti.

Vjerovanje u poslanike obuhvata:

1. Vjerovanje da je njihova poslanica od Allaha i da je istinita. Ko zaniječe poslanstvo jednog od njih, time je zanijekao sva poslanstva.

2. Posebno vjerovanje u poslanike čija imena znamo, poput Muhammeda, Ibrahima, Musaa, Isaa i Nuha. Oni su najodlučniji i najodlikovaniji poslanici.

Što se tiče onih poslanika čija imena ne znamo, u njih vjerujemo općenito. Uzvišeni Allah veli:

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُم مَّن قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُم مَّن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ...﴾

"I prije tebe smo poslanike slali, o nekima od njih smo ti kazivali, a o nekima ti nismo kazivali..." (Gafir, 78)

3. Vjerovanje u ispravne predaje koje su nam od njih, alejhimus-selam, prenesene.

4. Rad po vjerozakonu poslanika koji nam je poslat, a to je njihov pečat, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

5) Vjerovanje u Sudnji dan:

To je Kijametski dan, kada će ljudi biti proživljeni, polagati račun i biti nagrađeni ili kažnjeni. Nazvan je "el-jevmu-l-ahir" / "zadnji dan", jer nema dana nakon njega. Džennetlije će se nastaniti u Džennetu, a džehennemlije u Vatri.

Vjerovanje u Sudnji dan obuhvata troje:

1. Vjerovanje u proživljenje:

To je oživljavanje mrtvih kada se u Rog puhne drugi put. Tada će ljudi stati pred Gospodara svjetova, bosi - bez obuće, goli - bez odjeće, i neobrezani. Uzvišeni Allah veli:

﴿كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُّعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٠٤﴾﴾

"Onako kako smo prvi put iz ništa stvorili, tako ćemo ponovo iz ništa stvoriti, to je obećanje Naše,

Mi ćemo, doista, to učiniti." (El-Enbija', 104)

2. Vjerovanje u polaganje računa, nagradu i kaznu:

Tada će rob biti obračunat za svoja djela, i za njih nagrađen ili kažnjen. Uzvišeni je rekao:

﴿إِنَّ إِلَيْنَآ إِيَابَهُمْ ۝٢٥ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُم ۝٢٦﴾

"Nama će se oni, zaista, vratiti.
A potom, na Nama je, doista, da račun njihov svedemo!" (El-Gašijeh, 25-26)

3. Vjerovanje u Dženet i Džehennem:

To podrazumijeva vjerovanje da su oni vječno boravište stvorenjima. Dženet je kuća uživanja koju je Allah pripremio za bogobojazne vjernike i one koji se pokoravaju Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. U njemu su užici koje oko nije vidjelo, uho nije čulo, niti ih je ljudska mašta ikada zamislila.

A što se tiče Džehennema, to je kuća kazne, koju je Allah pripremio za nevjernike, one koji su odbijali pokornost Allahu i Njegovim poslanicima. U njemu su različite vrste kazni i muka koje se ne mogu ni zamisliti.

6) Vjerovanje u odredbu dobra i zla:

Pod kaderom se misli na: Allahovo određivanje svega što će biti shodno Njegovom pređašnjem

znanju i Njegovoj mudrosti.

Vjerovanje u kader obuhvata četiri stvari:

1. Znanje: Vjerovanje u znanje Uzvišenog Allaha, da On zna šta je bilo, šta će biti i kako će biti, pojedinačno i općenito, oduvijek i zauvijek. On Uzvišeni zna ono što nije bilo, a da se desilo, zna kako bi bilo. Uzvišeni je rekao:

﴿وَلَوۡ رُدُّواْ لَعَادُواْ لِمَا نُهُواْ عَنۡهُ ...﴾

"A kada bi ponovo bili vraćeni, opet bi nastavili raditi ono što im je bilo zabranjeno..."

(El-En'am, 28)

2. Vjerovanje da je Uzvišeni Allah zapisao sva određenja do Sudnjeg dana. O tome Uzvišeni Allah kaže:

﴿أَلَمۡ تَعۡلَمۡ أَنَّ ٱللَّهَ يَعۡلَمُ مَا فِي ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِۗ إِنَّ ذَٰلِكَ فِي كِتَٰبٍۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٞ ٧٠﴾

"Zar ne znaš da je Allahu poznato sve što je na nebesima i na Zemlji? To je sve u Knjizi. To je, uistinu, Allahu lahko!" (El-Hadždž, 70)

3. Vjerovanje da se u kosmosu dešava samo ono što Uzvišeni Allah želi. Uzvišeni Allah veli:

﴿وَرَبُّكَ يَخۡلُقُ مَا يَشَآءُ وَيَخۡتَارُ ...﴾

"Gospodar tvoj stvara šta hoće, i On odabire..." (El-Kasas, 68) Čovjek ima htijenje koje je

ograničeno Allahovom voljom, kao što kaže Uzvišeni:

﴿وَمَا تَشَآءُونَ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٢٩﴾

"A vi ne možete ništa htjeti ako to Allah, Gospodar svjetova, neće!" (Et-Tekvir, 29)

4. Vjerovanje da je Uzvišeni Allah stvorio stvorenja i njihova djela, i dobra i zla. Uzvišeni Allah veli:

﴿ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَيۡءٖۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ وَكِيلٞ ٦٢﴾

"Allah je Stvoritelj svega i On upravlja svim." (Ez-Zumer, 62)

Spomenuti stepeni navedeni su u ovim riječima:

Znanje, zapisivanje i volja našeg Gospodara, te Njegovo stvaranje – koje je davanje postojanja i oblikovanje.

3. Ihsan

Ihsan ima jedan rukn, a to je da Allaha obožavaš kao da Ga vidiš, jer ako ti Njega ne vidiš, On tebe, zaista, vidi.

Odnosno, da čovjek obožava Allaha kao da stoji pred Njim Uzvišenim. A to iziskuje potpunu bogobojaznost i pokajničko obraćanje Njemu. Obavljanje ibadeta mora biti u skladu sa sunnetom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ihsan ima dva stepena, a i dobročinitelji su u

svome dobročinstvu na dva različita stepena:

Prvi (ujedno i najviši): Stepen posmatranja (mušahade). To je da rob postupa kao da srcem posmatra Uzvišenog Allaha, pa mu se srce osvijetli vjerovanjem sve dok ono što je nevidljivo ne postane poput onoga što se jasno vidi.

Drugi: Stepen iskrenosti (ihlas) i svjesnosti Božijeg nadzora (murakabe). To je stanje u kojem rob nastoji biti svjestan da ga Allah posmatra i da zna sve o njemu, pa kada to postigne, on postaje iskren prema Uzvišenom Allahu.

4. Kratak prikaz temeljnih načela ehlis-sunneta vel-džemata

Prvo: Pridržavanje onoga što je došlo u Kur'anu i Sunnetu, i nutrinom i vanjštinom. Nedavanje prednosti ničijem govoru nad govorom Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Drugo: Čistoća njihovih srca i jezika prema ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. I vjerovanje da je halifa nakon Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: Ebu Bekr, potom Omer, potom Osman, potom Alija, radijallahu anhum.

Treće: Ljubav prema porodici Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i lojalnost njima, a posebno ispravnima među njima.

Četvrto: Suzdržavanje od ustanka protiv vođa i

vladara, čak i ako budu nepravedni, i upućivanje dove Allahu za njihovu ustrajnost na Pravom putu i spas od bolesti i iskušenja; protiv njih se ne uči dova. A pokornost njima je obaveza i dio pokornosti Allahu, sve dok ne naređuju grijeh. Ako narede griješenje, onda im se u tome ne iskazuje pokornost, već samo u onome što je dobro.

Peto: Vjerovanje u keramete dobrih Allahovih robova (evlija). To su natprirodna djela koja im Allah daje.

Šesto: Ne proglašavati nevjernicima pripadnike kible zbog samog činjenja malih ili velikih grijeha, kao što to čine haridžije. Štaviše, imansko bratstvo opstaje i pored grijeha. A za grješnika kažu: vjernik je po svom imanu, a nepokoran (fasik) po svom velikom grijehu.

II: IBADETI (OBREDI)

1. Taharet

Jezička definicija: Čistoća i čišćenje od materijalne i duhovne prljavštine.

U šerijatskom smislu: Uklanjanje pravne (apstraktne) i stvarne nečistoće i prljavštine. Čistoća je ključ namaza, stoga njeno izučavanje spada u najvažnije vjerske obaveze koje svaki musliman mora naučiti i kojima se mora posvetiti.

Prvo: Vrste voda:

1. Apsolutno čista; njome se postiže šerijatska čistoća, bilo da je ostala u svom prvobitnom obliku, kao kišna, rječna ili morska voda, ili se s njom pomiješala čista stvar koja je nije nadvladala, niti joj je oduzela suštinu.

2. Nečista; njena upotreba nije dozvoljena, jer ne uklanja nečistoću i ne uklanja prljavštinu. To je voda kojoj se promijenila boja, miris ili ukus usljed nečistoće.

Drugo: Nedžaset:

Nedžaset je posebna prljavština. To je po, svojoj vrsti, zapreka za namaz, poput mokraće, izmeta, krvi i dr., koja se nalazi na tijelu, mjestu klanjanja i odjeći.

A osnova u djelima čovjeka jeste dozvoljenost i osnova u materijama jeste čistoća. Onaj ko tvrdi da je nešto nečisto, mora za to pružiti dokaz. Nečistoćom se ne smatraju: ispljuvak (šlajm), ljudski znoj i znoj magarca; oni su čisti, iako su prljavi. Svaki nedžis je prljavština, ali ne i obratno.

Postoje tri vrste nečistoće:

Prvo: Teška nečistoća.

Primjer tome je nečistoća onoga što pas poliže. Ona se čisti tako što se opere sedam puta, od toga prvi put zemljom.

Druga je: Blaga nečistoća.

U nju spada mokraća muškog dojenčeta kada dospije na odjeću i slično. Način njenog čišćenja je prskanje vodom sve dok je u potpunosti ne obuhvati, i nije potrebno trljanje niti cijeđenje.

Treća: Srednja nečistoća.

U nju spada ljudska mokraća i izmet, i većina nečistoća, kada dospiju na zemlju, odjeću i slično. Način njenog čišćenja je: uklanjanjem same nečistoće ako ima vidljiv trag, te pranjem mjesta vodom ili drugim sredstvima za čišćenje.

Na osnovu šerijatskih dokaza, nečistoća je i:

1. Ljudska mokraća i izmet.
2. Mezijj i vedijj[1].
3. Izmet životinje čije se meso ne jede.
4. Krv uslijed menstrualnog i postporođajnog ciklusa.
5. Pseća slina i pljuvačka.
6. Strvina, a izuzima se:

a) Čovjek kada umre;

b) Uginule ribe i skakavci;

c) Strvina životinje koja nema tekuće krvi, poput muhe, mrava, pčele i dr;

---

[1] Mezijj je bistra bezbojna tekućina koja izlazi prilikom nadražaja (dodirivanja) ili razmišljanja o spolnom odnosu, želje za tim, gledanja i sl. Izlazi u obliku kapljica, a ponekad se njen izlazak i ne osjeti. Vedijj je gusta bijela tečnost koja izlazi nakon mokrenja ili prilikom nošenja nečeg teškog.

d) Kost, rog, papak, dlaka i perje strvine.

Način čišćenja nečiste materije je:

1. Vodom. To je osnova za čišćenje nečistoća, i ne zamjenjuje se ni sa čim drugim.

2. Šerijatski propisi o načinu čišćenja stvari koje su same po sebi nečiste ili su to postale:

a) Koža uginule životinje se čisti štavljenjem.

b) Čišćenje posude iz koje je pas pio ili jeo obavlja se tako što se opere sedam puta, od toga prvi put zemljom.

c) Odjeća na kojoj ima menstrualne krvi čisti se trljanjem, zatim struganjem, uz dodavanje vode, a potom pranjem. Ukoliko i nakon toga ostane kakav trag, to ne smeta.

d) Skut ženske odjeće čisti se čistom zemljom koju odjeća dodiruje.

e) Odjeća uprljana mokraćom muškog dojenčeta čisti se prskanjem, a uprljana mokraćom ženskog dojenčeta pranjem.

f) Čišćenje odjeće od mezijja vrši se prskanjem vode po tom mjestu.

g) Čišćenje potplata (donjeg dijela obuće) vrši se brisanjem o čistu zemlju.

h) Čišćenje zemlje od nečistoće postiže se prolijevanjem kante vode na to mjesto, ili ostavljanjem da se osuši na suncu ili vjetru; kada nestane trag nečistoće, ona postaje čista.

Treće: Šta je zabranjeno da radi osoba koja je bez abdesta:

Stvari koje su zabranjene osobi koja na sebi ima malu ili veliku pravnu nečistoću:

1. Namaz, obavezan ili dobrovoljan. Od Ibn Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:

«لَا يَقْبَلُ اللهُ صَلَاةً بِغَيْرِ طُهُورٍ».

"Allah neće primiti namaz bez propisane čistoće."[1]

2. Dodirivanje Kur'ana, jer je u pismu koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napisao Amru b. Hazmu navedeno:

«لَا يَمَسُّ الْقُرْآنَ إِلَّا طَاهِرٌ».

"Kur'an smije dodirnuti samo onaj ko je čist."[2]

3. Tavaf oko Svete kuće (Kabe), jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

«الطَّوَافُ بِالْبَيْتِ صَلَاةٌ، إِلَّا أَنَّ اللهَ أَبَاحَ فِيهِ الْكَلَامَ».

„Tavaf oko Kabe je namaz, osim što je Allah u

[1] Muslim, br. 224.

[2] Hadis bilježe: Malik u Muvetti (br. 680 i br. 219), Darimi, br. 312, Abdurrezak u svom Musannefu, br. 1328, a šejh Albani ga je ocijenio ispravnim u djelu Irvaul-galil, br. 122.

njemu dozvolio govor."[1] I Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je uzimao abdest radi tavafa. Vjerodostojno je preneseno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je ženi u hajzu zabranio tavaf oko Kabe sve dok se ne očisti.

A osobi koja je u stanju velike nečistoće posebno su zabranjene sljedeće radnje:

1. Učenje Kur'ana. To dokazuje hadis Alije, radijallahu anhu: "Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, od Kur'ana nije sprječavalo ništa, osim dženabeta."[2]

2. Boravak u mesdžidu bez abdesta. Dokaz tome je ajet:

﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَقۡرَبُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَأَنتُمۡ سُكَٰرَىٰ حَتَّىٰ تَعۡلَمُواْ مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغۡتَسِلُواْ...﴾

"O vi koji vjerujete, ne pristupajte namazu pijani, dok ne budete znali šta govorite, niti kada ste džunubi, osim kao prolaznici, sve dok se ne okupate..." (En-Nisa', 43)

Ukoliko osoba u stanju velike nečistoće uzme abdest, dozvoljen joj je boravak u džamiji, a također joj je dozvoljeno i da samo prođe kroz džamiju.

---

[1] Bilježe ga: Nesai, br. 12808, Ahmed, br. 15423, a Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u Irvaul-galilu, br. 121.

[2] Hadis bilježe Ibn Madže, br. 594, i Ibn Hiban, br. 799, a slabim ga je ocijenio Albani u Daifu Suneni Tirmizi, br. 146.

Četvrto: Pravila obavljanja fiziološke potrebe:

Prilikom obavljanja fiziološke potrebe preporučuje se:

1. Udaljavanje i zaklanjanje od ljudi prilikom obavljanja nužde.

2. Prilikom ulaska treba izgovoriti propisanu dovu, a ona glasi:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ».

"Allahu moj, utječem Ti se od muških i ženskih šejtana."[1]

Prilikom obavljanja fiziološke potrebe obaveza je sljedeće:

1. Čuvanje od mokraće.

2. Pokrivanje stidnog mjesta.

Prilikom vršenja nužde zabranjeno je:

1. Okretanje prema kibli ili okretanje leđa njoj.

2. Vršenje nužde na putevima i javnim mjestima.

3. Mokrenje u stajaćoj vodi.

Prilikom obavljanja fiziološke potrebe pokuđeno je:

1. Dodirivati spolni organ desnom rukom.

2. Čišćenje vodom i kamenčićima i sličnim predmetima desnom rukom.

3. Pokuđen je govor prilikom obavljanja nužde, a

[1] Hadis su zabilježili Buhari, br. 142 i Muslim, br. 122.

naročito spominjanje Allaha, dželle šanuhu.

Peto: Propisi o čišćenju vodom, kamenčićima i sličnim stvarima:

Istindža: Uklanjanje traga nečistoće vodom.

Istidžmar: Uklanjanje traga nečistoće sa dva prirodna otvora nečim mimo vode, kao što su kamenčići ili maramice.

Uslovi sredstava za istidžmar:

1. Da je dozvoljeno (mubah) ono čime se čisti,
2. da bude čisto,
3. da bude očišćeno,
4. da ne bude kost ili izmet,
5. da se ne čini nečim časnim, poput papira na kojima se nalazi ime Allaha, Svemogućeg i Veličanstvenog.

Dozvoljeno je zadovoljiti se istidžmarom pod dva uvjeta:

1. Da nečistoća ne pređe uobičajeno mjesto.
2. Da se čišćenje obavi sa tri ili više kamenčića.

Šesto: Propisi vezani za abdest:

Abdest je obavezan za tri ibadeta:

1. Namaz; bez obzira bio obavezan ili dobrovoljan.
2. Dodirivanje Kur'ana.
3. Tavaf.

Uslovi abdesta:

1. Islam.
2. Razum.
3. Razlučivanje.
4. Nijet se donosi srcem, te je njegovo izgovaranje novotarija. Svako ko namjerava uzeti abdest, već je zanijetio. Pranje dijelova tijela za abdest s nijetom rashlađivanja ili čišćenja nije abdest.
5. Da ne namjerava prekinuti svoje čišćenje sve dok ga ne upotpuni.
6. Prestanak uzroka koji uzimanje abdesta čini obaveznim. Od toga se izuzimaju: onaj kome nešto neprekidno i nekontrolisano izlazi (iz spolnog organa) i žena koja ima istihazu.
7. Čišćenje vodom ili kamenčićima i tome slično prije toga, za onoga ko je izlučio mokraću ili izmet.
8. Prirodna čistoća vode i njena dozvoljenost.
9. Uklanjanje svega što sprečava da voda dopre do kože.
10. Nastupanje namaskog vremena za onoga čija je stalna nečistoća trajna.

Farzovi abdesta:

1. Pranje lica, u šta se ubraja pranje usta i nosa.
2. Pranje ruku sa laktovima.
3. Potiranje cijele glave, u šta ulazi i potiranje ušiju.
4. Pranje nogu sa člancima.

5. Redoslijed prilikom pranja dijelova tijela.

6. Kontinuitet u pranju dijelova tijela: ne pravi se duga pauza između pranja pojedinih dijelova.

Način uzimanja abdesta:

1. Izgovaranje Bismile.

2. Pranje šaka tri puta.

3. Pranje lica tri puta, u šta se ubraja pranje usta i nosa.

4. Pranje ruku do iznad laktova tri puta, počevši sa desnom rukom, a zatim lijevom.

5. Potiranje glave zajedno sa ušima.

6. Pranje stopala do iznad članaka tri puta, počevši od desne noge, a zatim lijeve.

Postupci koji kvare abdest:

1. Ono što izlazi na dva otvora, poput: mokraće, vjetra i izmeta.

2. Obilna nečistoća koja izlazi iz tijela.

3. Gubitak svijesti putem sna ili na drugi način.

4. Dodirivanje spolnog organa ili analnog otvora šakom, bez bilo kakvog zastora.

5. Jedenje mesa kamile.

6. Odmetništvo od islama, neka Allah sačuva nas i muslimane od toga.

Sedmo: Propisi potiranja po mestvama i čarapama:

1. Mestve: obuća od kože i drugih materijala.

2. Dževreb je ono što se obuva, a pravi se od

vune, pamuka i sl.

Uvjeti potiranja po mestvama:

1. Da se obuju nakon potpune obredne čistoće (abdesta).

2. Da prekrivaju stopala do iznad članaka.

3. Da budu čiste.

4. Da se potiru u propisanom periodu.

5. Da se potiranje vrši za abdest, a ne za kupanje.

6. Da su mestve, i ono što je u njihovom propisu, dozvoljene; ukoliko su ukradene, ili od svile za muškarca, nije dozvoljeno po njima potirati, jer se zabranjenim postupkom ne može koristiti olakšica.

Trajanje perioda mogućnosti potiranja:

Za mukima: dan i noć, a za putnika: tri dana i noći.

Način potiranja:

Ruka se pokvasi vodom, te se jedanput potare po gornjem dijelu čarapa ili mestvi, od vrhova prstiju do početka potkoljenice.

Šta kvari mesh? (tako da mora prati noge kod idućeg abdesta, op.prev.)

1. Okončanje vremena potiranja.

2. Skidanje čarapa ili mestvi, ili jedne od njih.

3. Velika nečistoća.

Propis potiranja po mestvama:

To je olakšica i postupanje po njoj bolje je od skidanja mestvi i pranja nogu; time se prihvata

olakšica Uzvišenog Allaha, slijedi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i suprotstavlja se novotarima.

3. Potiranje po udlagama, zavojima i flasterima:

Džebire su ono što se veže na prijelome; poput gipsa, daščica i slično.

Asaib je zavoj kojim se povezuje rana, nagnječenje ili opekotina; pravi se od platna i sl.

Flaster je ono što se lijepi na rane ili čireve radi liječenja.

Propis mesha:

Dozvoljeno je da se zadrži u slučaju potrebe, pod uvjetom da se ne prelazi granica te potrebe.

Nije dozvoljeno: ako je prestala potreba za tim, ili ako njegovo skidanje ne povlači za sobom poteškoću ili štetu.

Kako se čini mesh:

Oprati dio tijela oko nje, a nju potrati sa svih strana. Ne potire se dio koji prelazi mjesto abdesta.

Osmo: Propisi tejemmuma:

Tejemmum je potiranje lica i šaka čistom zemljom, radi postizanja čistoće, na propisan način.

Njegov propis:

Obaveza je uzeti tejemmum umjesto abdesta i gusula u slučaju nedostatka vode, ili nemogućnosti njenog korištenja.

Mudrost njegovog propisivanja:

Tejemmum je jedna od posebnih karakteristika ummeta Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. To nije bilo poznato prethodnim narodima, a predstavlja Allahovu olakšicu i dobrotu prema ovom ummetu.

Slučajevi u kojima je tejemmum propisan:

1. Ako nema vode, bilo u mjestu boravka ili na putovanju; ako se ne pronađe nakon traženja.

2. Ako ima vode, ali je osobi potrebna za piće ili kuhanje, jer se boji žeđi za sebe, drugog čovjeka ili životinju.

3. Ukoliko se boji da će korištenjem vode nanijeti štetu tijelu zbog bolesti ili usporiti ozdravljenje.

4. Ukoliko nije u mogućnosti koristiti vodu zbog bolesti usljed koje se ne može kretati, a nema nikoga ko bi ga abdestio, te se boji da će mu proći namasko vrijeme.

5. Ukoliko se osoba boji da će joj voda naškoditi zbog hladnoće, a nema je čime ugrijati, uzet će tejemmum i klanjati.

Način uzimanja tejemmuma:

Udariti po zemlji šakama raširenih prstiju, zatim unutrašnjom stranom prstiju potrati lice i dlanovima potrati šake, te potiranjem obuhvatiti cijelo lice i šake.

Šta kvari tejemmum?

1. Pronalazak vode, ukoliko je tejemmum uzet

zbog njenog nedostatka, ili sposobnost da se koristi, ako je tejemmum uzet zbog nemogućnosti da se koristi.

2. Kvari ga jedan od postupaka koji kvare abdest, ili nešto radi čega je obavezno obredno kupanje (gusul), poput spolnog odnosa, izlaska sperme, menstrualnog i postporođajnog ciklusa.

Propis za onoga ko nije u mogućnosti koristiti vodu i uzeti tejemmum:

Ko ne pronađe ni vodu ni zemlju, ili dospije u stanje u kojem nije u mogućnosti da svoju kožu dotakne vodom ili zemljom, klanjat će shodno svom stanju, bez abdesta i tejemmuma, jer Allah nikoga ne opterećuje preko njegovih mogućnosti. A čak i pod pretpostavkom da nakon toga pronađe vodu i zemlju, ili bude u mogućnosti da ih koristi, neće ponoviti namaz koji je klanjao, jer je postupio onako kako mu je naređeno. Dokaz tome je ajet:

﴿...فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ مَا ٱسۡتَطَعۡتُمۡ...﴾

"Pa Allaha se bojte koliko god možete..." (Et-Tegabun, 16) Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

«إِذَا أَمَرْتُكُمْ بِأَمْرٍ فَأْتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ».

“Kada vam nešto naredim, učinite onoliko

koliko ste u mogućnosti."[1]

Napomena: Ako je neko uzeo tejemmum zbog dženabeta, a zatim nađe vodu, dužan je okupati se.

Deveto: Propisi vezani za menstrualni i postporođajni ciklus:

Prvo: Hajz:

To je prirodna krv koja izlazi sa dna maternice u određenim periodima. Uobičajeno traje šest ili sedam dana svakog mjeseca, a može trajati duže ili kraće od spomenutog. Trajanje menstrualnog ciklusa kod žene može biti duže ili kraće, u skladu s onim kako ju je Uzvišeni Allah stvorio po prirodi.

Propisi vezani za menstrualni ciklus:

1. Žena u menstrualnom ciklusu ne klanja i ne posti; nije joj ispravno ako postupi drugačije.

2. Žena je dužna nadoknaditi post, a ne i namaz, kada se očisti od hajza.

3. Nije joj dozvoljeno da čini tavaf oko Kuće, niti da uči Kur'an, niti da boravi u mesdžidu. 4. Njenom mužu je zabranjen spolni odnos s njom sve dok joj ne prestane hajz i dok se ne okupa.

5. Dozvoljeno je suprugu da se naslađuje sa suprugom u hajzu mimo spolnog odnosa, poput poljupca, dodira i slično.

6. Mužu nije dozvoljeno dati talak supruzi dok je

[1] Hadis bilježe Buhari, br. 7288 i Muslim, br. 6066.

u stanju hajza.

Čistoća (tuhr) je prestanak krvarenja. Kada krv prestane teći, žena se smatra čistom, njen period hajza je završen i obavezna je okupati se. Potom će ponovo obavljati sve ono što joj je bilo zabranjeno zbog hajza.

A ako nakon čistoće vidi kudru ili sufru, tome neće pridati nikakvu važnost.

Drugo: Nifas:

To je krv koju maternica ispušta tokom porođaja i nakon njega, a predstavlja ostatak krvi koja je bila zadržana tokom trudnoće.

Tokom nifasa je, kao i kod hajza, dozvoljeno strastveno naslađivanje bez penetracije.

A od zabranjenih stvari su: spolni odnos, post i namaz, razvod braka, tavaf oko Kabe, učenje Kur'ana i boravak u džamiji. Nakon prestanka krvarenja, žena se mora okupati, kao što čini nakon menstruacije.

Žena je obavezna napostiti taj period, dok namaz neće naklanjavati, kao što čini u stanju hajza.

Njegovo najduže trajanje je četrdeset dana. Ako ženi prestane krvarenje nifasa prije četrdeset dana, smatra se da joj je nifas završen, te će se okupati, klanjati, i činiti sve ono što joj je zbog nifasa bilo zabranjeno.

2. Namaz

Prvo: Propisi ezana i ikameta:

Ezan je propisan u prvoj godini Hidžre. Razlog njegovog propisivanja je to što su se, kada im je poznavanje namaskog vremena postalo teško, posavjetovali da postave znak za njih. Tada je Abdullah b. Zejd, radijallahu anhu, usnio ovaj ezan, a Objava ga je potvrdila.

Ezanom se obavještava nastupanje namaskog vremena. A ikametom se obavještava početak obavljanja namaza.

Ezan i ikamet su fardi-kifaje muškom džematu za propisane namaze. Oni se ubrajaju u istaknute islamske obrede, te ih nije dozvoljeno zapostavljati.

Uslovi ezana:

1. da muezin bude muškarac,
2. pridržavanje redoslijeda u ezanu,
3. učiti ezan bez prekida,
4. ezan učiti nakon nastupanja namaskog vremena. Od toga se izuzima: prvi ezan sabaha i džume.

Sunneti ezana:

1. stavljanje prstiju u uši,
2. ezan u prvo vrijeme,
3. okretanje glavom desno i lijevo prilikom izgovaranja haj'ala,

4. da muezin ima lijep glas,

5. ezan se uči polako, jasno i razgovijetno, bez razvlačenja i pretjeranog produžavanja riječi,

6. zastajanje kod svake rečenice,

7. okretanje prema kibli za vrijeme učenja ezana.

Ezan ima petnaest rečenica, kao što ga je Bilal, radijallahu anhu, uvijek učio u prisustvu Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Riječi ezana:

Allahu ekber! / Allah je najveći! (četiri puta)

Ešhedu en la ilahe illallah! / Svjedočim da nema istinskog boga osim Allaha! (dva puta)

Ešhedu enne Muhammeden resulullah! / Svjedočim da je Muhammed Njegov poslanik! (dva puta)

Hajje ales-salah! / Dođite na namaz! (dva puta)

Hajje alel-felah! / Dođite na spas! (dva puta)

Zatim se izgovara: Allahu ekber! / Allah je najveći! (dva puta)

A potom zaključi riječima: La ilahe illallah! / Nema istinskog boga osim Allaha! (jedanput)

Na sabahskom ezanu, nakon: "Hajje alel-felah", dodaje se: Es-salatu hajrun minen-nevm! / Namaz je bolji od spavanja! (dva puta) Jer je to vrijeme u kojem ljudi uglavnom spavaju.

Ikamet se sastoji od jedanaest rečenica i uči se ubrzano, jer se njime obavještavaju prisutni, te

stoga nema potrebe za sporim izgovaranjem.

Njegov oblik (forma) je sljedeći:

Allahu ekber! / Allah je najveći! (dva puta)

Ešhedu en la ilahe ilallah! / Svjedočim da nema istinskog boga osim Allaha! (jedanput)

Ešhedu enne Muhammeden resulullah! / Svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik! (jedanput)

Hajje ales-salah! / Dođite na namaz! (jedanput)

Hajje alel-felah! / Dođite na spas! (jednom)

Kad kametis-salatu! / Namaz je uspostavljen! (dva puta)

Allahu ekber! / Allah je najveći! (dva puta)

La ilahe illallah! / Nema istinskog boga osim Allaha! (jedanput)

Pohvalno je onome ko čuje ezan da ponavlja za mujezinom, izuzev kod riječi "Hajje ales-salah" i "Hajje alel-felah", kada treba reći: La havle ve la kuvvete illa billah! / Nema snage niti moći osim uz Allaha! Nakon toga treba donijeti salavat na Vjerovjesnika. Zatim će reći:

«اللهمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ، وَالصَّلَاةِ القَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّدًا الوَسِيلَةَ وَالفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ، إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ».

"Allahu moj, Gospodaru ovog potpunog poziva i namaza koji se uspostavlja, podari Muhammedu visok stepen u Dženetu i svako dobro, te ga

uzdigni na uzvišeno mjesto koje si mu obećao. (Zaista, Ti ne kršiš obećanje Svoje.)"[1]

Zatim će reći:

«رَضِيتُ بِاللهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ نَبِيًّا».

"Raditu billahi Rabben ve bil-islami dinen ve bi Muhammedin, sallallahu alejhi ve selleme, nebijjen."

"Zadovoljan sam da mi je Allah Gospodar, vjera islam i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesnik."[2]

Zabranjen je izlazak iz džamije poslije ezana bez opravdanja ili nijeta povratka.

Prilikom spajanja dva namaza, dovoljno je proučiti jedan ezan i po jedan ikamet za svaki namaz.

Drugo: Položaj namaza i njegova vrijednost:

Namaz je najvažniji temelj islama nakon Kelimei-šehadeta, i ima posebno mjesto i status, pošto ga je Allah propisao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u noći Mi'radža na

---

[1] Šejh Ibn Baz, rahimehullah, je u djelu Medžmu'u fetava (29/141) rekao: "El-Bejheki bilježi s dobrim lancem prenosilaca od Džabira da je nakon riječi 'koje si mi obećao' dodano: 'Ti, doista, ne kršiš obećanje.'"

[2] Tirmizi, br. 2635.

nebesima, što ukazuje na njegovu veličinu, potvrđenu obaveznost i položaj kod Uzvišenog Allaha.

U pogledu njegove vrijednosti i pojedinačne obaveze preneseni su mnogobrojni hadisi, zato je njegova obaveznost u islamu općepoznata činjenica.

Na njegovu obaveznost i potvrđenost ukazuju mnogobrojni dokazi iz Kur'ana i Sunneta, a neki od njih su:

1. Govor Uzvišenog Allaha:

﴿...إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ كَانَتۡ عَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ كِتَٰبٗا مَّوۡقُوتٗا﴾

"...namaz je, uistinu, propisan vjernicima u određenim vremenskim razmacima." (En-Nisa', 103) Tj. propisan je u vremenima koja je pojasnio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

2. Također, Uzvišeni kaže:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ...﴾

"A naređeno im je da samo Allahu ibadet čine, da Mu iskreno, kao pravovjerni, vjeru ispovijedaju, i da namaz obavljaju..." (El-Bejjine, 5)

3. Govor Uzvišenog Allaha:

﴿فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ...﴾

"Ako se oni budu pokajali i namaz obavljali i zekat davali, braća su vam po vjeri..."

(Et-Tevba, 11)

4. Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

«إِنَّ بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِّرْكِ وَالْكُفْرِ تَرْكُ الصَّلَاةِ».

"Između čovjeka i širka i kufra je ostavljanje namaza."[1]

5. Od Burejde, radijallahu anhu, se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

«العَهْدُ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ، فَمَن تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ».

"Ugovor između nas i njih je namaz. Onaj koji ga ostavi, učinio je nevjerstvo."[2]

Učenjaci su saglasni da je nevjernik onaj ko negira njegovu obaveznost. Što se tiše onoga ko ga ostavi iz lijenosti i nemara, ispravnije je da se i on smatra nevjernikom, zbog prethodno spomenutog vjerodostojnog hadisa i zbog jednoglasnog stava ashaba o tome.

Treće: Uslovi namaza:

1. Nastupanje njegovog vremena:

Dokaz tome je ajet:

﴿...إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ كَانَتۡ عَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ كِتَٰبٗا مَّوۡقُوتٗا﴾

[1] Muslim, br. 82.

[2] Bilježi ga Tirmizi br. 265 i kaže da je hasen-sahih-garib, a šejh Albani ga je ocijenio ispravnim u djelu Sahihut-tergibi vet-terhib.

"...namaz je, uistinu, propisan vjernicima u određenim vremenskim razmacima." (En-Nisa', 103) Tj. propisan je u tačno određenim vremenima.

A vremena obaveznih namaza su sljedeća:

a) Sabah: od pojave zore do izlaska Sunca.

b) Podne: od momenta kada Sunce dostigne zenit, sve dok sjena svake stvari ne postane jednaka njenoj dužini.

Ikindija: od isteka podnevskog vremena do žutila Sunca, a vrijeme nužde je do zalaska Sunca.

d) Akšam: od zalaska Sunca sve do nestanka rumenila (crvenila) na nebu.

h) Jacija: od isteka akšamskog vremena do polovine noći.

2. Pokrivanje avreta (stidnog mjesta):

To je dio tijela koji je obaveza pokriti i čega se čovjek stidi pokazati. Kod muškarca je to od pupka do koljena. Žena je cijela avret dok je u namazu, osim lica. I treba da pokrije svoje lice ukoliko se nađe u prisustvu muškaraca koji joj nisu mahremi.

3. Izbjegavanje nečistoće:

Nedžaset je specifična nečistoća koja sprečava ispravnost namaza; poput mokraće, izmeta, krvi i drugog, a može se naći na tijelu, odjeći i mjestu na kojem se klanja.

4. Okretanje prema kibli:

Kibla je časna Kaba, a nazvana je kiblom jer se

ljudi prema njoj okreću.

Namaz nije ispravan bez okretanja prema kibli. Dokaz tome je ajet:

﴿...وَحَيْثُ مَا كُنتُمْ فَوَلُّواْ وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ...﴾

"I gdje god bili, lice svoje okrenite prema njoj." (El-Bekare, 144)

5. Nijet (namjera):

Jezički: namjera, a terminološki: čvrsta odluka o izvršenju ibadeta radi približavanja Allahu. Nijet se donosi srcem, te stoga nije potrebno izgovarati ga; štaviše, to je novotarija.

Četvrto: Ruknovi (temelji) namaza:

Ima ih četrnaest:

Prvi rukn: Stajanje (kijam) ako je osoba u mogućnosti:

Dokaz tome je ajet:

﴿...وَقُومُواْ لِلَّهِ قَٰنِتِينَ﴾

"...i pred Allahom ponizno stojte!" (El-Bekare, 238) I merfu' hadis od Imrana, radijallahu anhu:

«صَلِّ قَائِمًا، فَإِن لَمْ تَسْتَطِعْ فَقَاعِدًا، فَإِن لَمْ تَسْتَطِعْ فَعَلَى جَنْبٍ».

"Klanjaj stojeći. Ako nisi u stanju tako, onda sjedeći, a ako nisi ni tako u stanju, onda ležeći na

boku."[1]

Ako zbog bolesti osoba ne može stajati, klanjat će prema svome stanju, sjedeći ili na boku. Status bolesnika imaju i onaj ko strahuje, onaj ko je potpuno nag, te onaj ko treba sjediti ili ležati zbog liječenja koje iziskuje da se ne stoji. Također, klanjač koji klanja za imamom koji nije u mogućnosti da stoji ima opravdanje da ne stoji, pa će, ako imam klanja sjedeći, i oni klanjati sjedeći slijedeći svoga imama. Dozvoljeno je obavljati dobrovoljne namaze sjedeći i ako je osoba sposobna da stoji, ali nagrada nije ista kao nagrada onome koji klanja stojeći.

Drugi rukn: Početni tekbir na samom početku:

Jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

«ثُمَّ اسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ، وَكَبِّرْ».

"Zatim se okreni prema kibli i donesi početni tekbir."[2]

Izgovara se riječima: "Allahu ekber", i nije ispravno reći neke druge riječi.

Treći rukn: Učenje Fatihe:

Jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

«لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ».

[1] El-Buhari, br. 1117.

[2] Hadis bilježe Buhari br. 6251 i Muslim br. 884.

"Nema namaza onaj ko ne prouči Fatihu."[1]

Četvrti rukn: Ruku' na svakom rekatu:

Dokaz tome je ajet:

﴿يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا...﴾

"O vjernici, pred Allahom se sagibajte i sedždu činite..." (El-Hadždž, 77)

Peti i šesti rukn:

Podizanje sa ruku'a, te uspravno stajanje kao i prije, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustrajavao na tome.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je također kazao onome koji je pogrešno klanjao:

«ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَعْتَدِلَ قَائِمًا».

"...potom se podigni sa ruku'a dok se potpuno ne ispraviš."[2]

Sedmi rukn: Činjenje sedžde na sedam dijelova tijela:

Čelo sa nosem, dva dlana, dva koljena i vrhovi nožnih prstiju, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

«أُمِرْنَا أَنْ نَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظُمٍ: الجَبْهَةِ، وَأَشَارَ بِيَدِهِ عَلَى أَنْفِهِ،

[1] Hadis bilježe Buhari br. 756 i Muslim br. 872.
[2] Hadis bilježe Buhari br. 793 i Muslim br. 398.

وَالكَفَّيْنِ، وَالرُّكْبَتَيْنِ، وَأَطْرَافِ القَدَمَيْنِ».

"Naređeno nam je da sedždu obavljamo na sedam dijelova tijela: čelu (pokazujući rukom i na nos), dlanovima, koljenima i vrhovima stopala."[1]

Osmi rukn: Podizanje sa sedžde i sjedenje između dvije sedžde:

Zbog hadisa Aiše, radijallahu anha:

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السَّجْدَةِ، لَمْ يَسْجُدْ حَتَّى يَسْتَوِيَ جَالِسًا».

"Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao glavu sa sedžde, ne bi činio drugu sedždu sve dok se ne bi u potpunosti ispravio na sjedenju."[2]

Deveti rukn: Smirenost u svim ruknovima:

Smirenost je obavezna, pa makar i kratka bila, zbog riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, osobi koja je pogrešno klanjala:

«حَتَّى تَطْمَئِنَّ».

"...dok se potpuno ne smiriš."[3]

Deseti i jedanaesti rukn:

Zadnji tešehhud i sjedenje na njemu: na osnovu

---

[1] Hadis bilježe Buhari br. 812 i Muslim br. 490.
[2] Hadis bilježi Muslim br. 498.
[3] Hadis bilježe Buhari br. 724 i Muslim br. 398.

merfu‘ hadisa od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu:

«إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ: التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ».

"Kada neko od vas klanja, neka kaže:

'Et-Tehijjatu lillahi ves-salavatu vet-tajjibatu, es-selamu ‘alejke ejjuhen-nebijju ve rahmetullahi ve berekatuhu, es-selamu ‘alejna ve ‘ala ‘ibadillahis-salihin, ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden ‘abduhu ve resuluhu.'

'Najljepši pozdravi pripadaju Allahu, i salavati, i svako dobro; selam tebi, Vjerovjesniče, i Allahova milost i Njegov blagoslov; selam nama i dobrim Allahovim robovima. Svjedočim da nema boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov Poslanik.'"[1]

Dvanaesti rukn: Donošenje salavata na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na zadnjem tešehhudu:

Treba proučiti:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ».

"Allahumme salli 'ala Muhammedin.

Allahu, donesi salavat na Muhammeda."[2] Sve što

[1] Hadis bilježe Buhari br. 797 i Muslim br. 402.

[2] Hadis bilježi Tirmizi br. 839.

je više od toga, pohvalni je sunnet.

Trinaesti rukn: Redoslijed među ruknovima:

Jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, namaz obavljao po redoslijedu, i rekao je:

«صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي».

"Klanjajte kao što ste mene vidjeli da klanjam."[1] Redoslijed, potvrđen veznikom "summe", spoznao je i onaj ko je pogrešno klanjao.

Četrnaesti rukn: Predaja selama:

Jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

«وَخِتَامُهَا التَّسْلِيمُ».

"A njegov završetak je predavanje selama." I riječi Poslanika:

«وَتَحْلِيلُهَا التَّسْلِيمُ».

„A njegov završetak je predavanje selama."[2]

Peto: Namaski vadžibi:

Ima ih osam:

1. Svi tekbiri mimo početnog.

2. Jednom izgovoriti: "Subhane rabbijel-'azim" na ruku'u. Pohvalno je povećati na tri puta, što je donja granica potpunosti, i do deset puta, a to je

[1] El-Buhari br. 6008.
[2] Buhari br. 1110.

najviše.

3. Izgovaranje: "Semi'allahu limen hamideh" prilikom vraćanja sa ruku'a, od strane imama i onoga ko klanja samostalno.

4. Izgovaranje: "Rabbena ve lekel-hamd" nakon podizanja sa ruku'a.

5. Jednom izgovoriti: "Subhane rabbijel-e'ala" na sedždi. Pohvalno je povećati do tri puta.

6. Izgovoriti: "Rabbigfirli" između dvije sedžde jedanput. Sunnet je povećati do tri puta.

7. Prvi tešehhud; a to je da se kaže:

«التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ».

"Et-tehijjatu lillahi ves-salavatu vet-tajjibatu, es-selamu 'alejke ejjuhen-nebijju ve rahmetullahi ve berekatuhu, es-selamu 'alejna ve 'ala 'ibadillahis-salihin. Ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden 'abduhu ve resuluhu."

"Najljepši selami, salavati i pohvale Allahu; selam tebi, Vjerovjesniče, i Allahova milost i Njegov blagoslov; selam nama i dobrim Allahovim robovima. Svjedočim da nema boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov

Poslanik."[1]

8. Sjedenje za prvi tešehhud.

Šesto: Namaski sunneti:

Sunneti namaza ne kvare namaz ako se izostave. Dijele se na dvije vrste: sunneti koji se odnose na riječi i sunneti koji se odnose na djela.

Prvo: Govorni sunneti:

1. Početna dova ima više formi, a neke od njih glase:

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالى جَدُّكَ، وَلَا إِلٰهَ غَيْرُكَ».

"Subhanekellahume vebihamdike ve tebarekesmuke ve te'ala dždedduke ve la ilahe gajruke."

"Slavljen neka si, Gospodaru moj. Tebi hvala pripada, slavljeno neka je ime Tvoje i uzvišeno veličanstvo. Nema istinskog boga osim Tebe."[2]

2. Proučiti E'uzu prije Fatihe. To je izgovaranje riječi: "E'uzu billahi mineš-šejtanir-radžim."

3. Proučiti Bismilu prije učenja. To je izgovaranje: „Bismillahir-Rahmanir-Rahim!“

4. Učenje tesbiha na ruku'u i sedždi više od jednom.

---

[1] Hadis bilježi Buhari br. 835.

[2] Hadis bilježe Buhari br. 743 i Muslim br. 399.

5. Učenje zikrova više od jednom:

«رَبِّ اغْفِرْ لِي».

"Gospodaru moj, oprosti mi!" Između dvije sedžde.

6. Govor:

«مِلْءَ السَّمَاوَاتِ، وَمِلْءَ الْأَرْضِ، وَمِلْءَ مَا بَيْنَهُمَا، وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ».

"Onolika hvala koja ispunjava nebesa i Zemlju, i ono što je između njih, i sve nakon toga što Ti hoćeš", nakon riječi:

«رَبَّنَا ولَكَ الحَمْدُ».

"Rabbena ve lekel-hamd!"

"Gospodaru naš, Tebi hvala!"[1]

7. Učenje nakon Fatihe.

8. Proučiti:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ».

"Allahumme inni e'uzu bike min 'azabi Džehennem ve min 'azabil-kabri, ve min fitnetil-mahja vel-memat ve min fitnetil-mesihid-

[1] Tirmizi br. 266.

Dedždžal."

"Allahu moj, sačuvaj me od kazne u Džehennemu, kazne u kaburu, iskušenja u životu i smrti i fitne Dedždžala."[1] I učenje dodatnih dova na zadnjem tešehhudu.

Drugo: Praktični sunneti:

1. Podizanje ruku u visini ramena ili ušiju na četiri mjesta:

a) Prilikom početnog tekbira.

b) Prilikom ruku'a (pregibanja).

c) Prilikom podizanja sa ruku'a.

Odmah nakon ustajanja na treći rekat.

2. Stavljanje desne preko lijeve ruke, na prsa, prilikom stajanja, prije i poslije ruku'a.

3. Gledanje u mjesto gdje se čini sedžda.

4. Širenje nadlaktica u stranu prilikom sedžde.

5. Udaljavanje stomaka od bedara prilikom sedžde.

6. Na svim sjedenjima u namazu, osim na posljednjem tešehhudu trorekatnih i četverorekatnih namaza, sjedi se iftirašem tako što je lijevo stopalo ispruženo i na njemu se sjedi, dok je desno stopalo uspravljeno prema kibli.

7. Teverruk je način sjedenja na zadnjem tešehudu u namazu pri kome klanjač lijevu nogu

[1] Hadis bilježi Muslim br. 588.

stavi ispod desne potkoljenice i sjedne na lijevi kuk, a uspravi desno stopalo okrenuto prema kibli.

Sedmo: Način obavljanja namaza:

1. Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao na namaz, okrenuo bi se prema kibli, podigao ruke, okrenuvši dlanove prema kibli, pa bi rekao:

«اللهُ أَكْبَرُ».

„Allahu ekber!“

2. Zatim bi desnom rukom obuhvatio lijevu, te obje stavio na prsa.

3. Zatim bi učio početnu dovu; ne bi uvijek učio istu. Namaz je dozvoljeno otpočeti bilo kojom dovom koja se vjerodostojno prenosi od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a neke od njih su:

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالى جَدُّكَ، وَلَا إِلٰهَ غَيْرُكَ».

"Subhanekellahume vebihamdike ve tebarekesmuke ve te'ala dždedduke ve la ilahe gajruke."

“Slavljen neka si, Gospodaru moj. Tebi hvala pripada, slavljeno neka je ime Tvoje i uzvišeno veličanstvo. Nema istinskog boga osim Tebe.”

4. Potom bi kazao:

«أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ».

"E'uzu billahi mineš-šejtanir-radžim, Bismillahir-Rahmanir-Rahim."

"Utičem se Allahu od prokletog šejtana, u ime Allaha, Milostivog, Samilosnog."

5. Nakon toga bi proučio Fatihu, a nakon nje izgovorio: Amin!

6. Nakon toga bi učio suru ili nekoliko ajeta. Naglas bi učio na sabahu, te na prva dva rekata akšama i jacije, a u ostalim slučajevima bi učio u sebi. Prvi rekat svakog namaza bi odužio više nego drugi.

7. Zatim bi podigao ruke kao što ih je podigao prilikom početnog tekbira (istiftaha), i rekao: "Allahu ekber!", pa bi se spustio na ruku‘. Ruke bi položio na koljena razmaknutih prstiju, čvrsto ih obuhvatajući, a leđa poravnao u istoj ravni sa glavom, ne podižući je niti spuštajući. Zatim bi kazao:

«سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ» مرةً.

"Subhane Rabbijel-'Azim!"

"Neka si slavljen, Gospodaru moj Veliki!" (1x) Najmanji stepen potpunosti je tri puta, kao što je prethodno spomenuto.

8. Potom bi se ispravio uz izgovaranje:

«سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ».

"Semiallahu limen hamideh", koje znače: Allah se odaziva onome ko Ga hvali. I podigao bi ruke kao što ih je podigao prilikom ruku'a.

9. Kada bi se potpuno ispravio, izgovorio bi:

«اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ، مِلْءَ السَّمَاءِ، وَمِلْءَ الْأَرْضِ، وَمِلْءَ مَا بَيْنَهُمَا، وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ، أَهْلَ الثَّنَاءِ وَالْمَجْدِ، أَحَقُّ مَا قَالَ الْعَبْدُ، وَكُلُّنَا لَكَ عَبْدٌ، لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ».

“Allahumme Rabbena ve lekel-hamd, hamden kesiren tajjiben mubareken fihi, mel'es-sema'i ve mel'el-erdi ve mel'e ma bejnehuma ve mel'e ma ši'te min šej'in ba'du, ehles-senai vel-medždi, ehakku ma kalel-'abdu, ve kulluna leke 'abdun, la mani'a lima e'atajte ve la mu'tije lima mena'te ve la jenfe'u zel-dželeddi minkel-džedd.”

“Allahu moj, Gospodaru naš, Tebi pripada velika, lijepa i blagoslovljena hvala, koja ispunjava nebo, Zemlju i ono što je između njih, i koja ispunjava sve nakon toga što Ti hoćeš. Ti zaslužuješ svu slavu i hvalu. To je najistinitije što rob može izreći, a svi smo mi Tebi robovi. Allahu moj, ono što Ti daješ,

niko ne može uskratiti, niti iko može dati ono što Ti uskratiš, i nikome ne koristi njegova snaga pored Tvoje snage."[1] I zadržao bi se duže u ovom uspravnom položaju.

10. Potom bi izgovorio "Allahu ekber" i učinio sedždu, ne podižući ruke. Sedždu bi činio na čelo i nos, dlanove, koljena i vrhove nožnih prstiju; prste ruku i nogu bi usmjerio prema kibli. Leđa bi tokom sedžde ispravio, spustivši na zemlju čelo i nos, i oslanjajući se na dlanove, a podižući laktove. Nadlaktice bi razdvojio od bokova, stomak odmicao od stegana, a bedra od potkoljenica. Također, na sedždi bi učio:

«سُبْحَانَ رَبِّيَ الأَعْلَى».

"Subhane Rabbijel-E'ala."

"Slavljen neka je moj Uzvišeni Gospodar." Jednom. A donja granica potpunosti je tri puta, kao što je prethodno spomenuto. Učio bi dove za sedždu.

11. Potom bi se podigao uz izgovaranje: "Allahu ekber!" Ispružio bi lijevo stopalo i sjeo na njega, a desno bi uspravio. Stavio bi dlanove na natkoljenice (stegna), a potom bi kazao:

[1] Hadis bilježi Ebu Davud, br. 5168.

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاجْبُرْنِي، وَاهْدِنِي، وَارْزُقْنِي».

"Allahumme-gfir li, ve-rhamni, ve-džburni, ve-hdini, ve-rzukni."

"Allahu moj, oprosti mi, smiluj mi se, učini me zadovoljnim, uputi me i opskrbi me."[1]

12. Zatim bi učinio sedždu izgovarajući: "Allahu ekber", i na njoj bi postupio isto kao i na prvoj.

13. Potom bi podigao glavu izgovarajući tekbir, te bi ustao na prednji dio stopala, oslanjajući se na koljena i butine.

14. Kada bi zauzeo potpun stojeći stav, pristupio bi učenju. Drugi rek'at bi obavljao kao i prvi.

15. Zatim bi sjeo za prvi tešehhud, na isti način kao i između dvije sedžde. Stavio bi desni dlan na desnu natkoljenicu, a lijevi dlan na lijevu natkoljenicu, spojivši palac i srednji prst desne ruke u obliku halke, i podižući kažiprst i gledajući u njega. Tom prilikom bi izgovarao:

«التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ».

“Et-Tehijjatu lillahi ves-salavatu vet-tajjibatu,

[1] Hadis bilježi Tirmizi, br. 284.

es-selamu ‘alejke, ejjuhen-nebiju ve rahmetullahi ve berekatuhu. Es-selamu ‘alejna ve ‘ala ‘ibadillahis-salihin, ešhedu en la ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu, ve ešhedu enne Muhammeden ‘abduhu ve resuluhu."

"Veličanje pripada samo Allahu, kao i moji namazi, moje dove i dobra djela. Neka je Allahov mir na tebe, o Allahov Vjerovjesniče, Njegova milost i Njegov blagoslov. Neka je mir na nas i na sve iskrene Allahove robove. Svjedočim da nema istinskog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema sudruga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov Poslanik." I skraćivao bi trajanje prvog sjedenja.

16. Zatim bi ustao izgovarajući tekbir, pa bi klanjao treći i četvrti rek'at, kraće od prva dva. I na njima bi proučio Fatihu.

17. Poslije toga bi na zadnjem tešehhudu sjeo na način koji se naziva teverruk. Teverruk je način sjedenja prilikom kog se lijeva noga stavi ispod desne potkoljenice i izbaci prema lijevoj strani, desno stopalo se uspravi okrenuto prema kibli, a sjedne se lijevim kukom na tlo.

18. Potom bi proučio zadnji tešehhud, a on je kao prvi tešehhud. Tome bi dodao i:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ،

إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ».

"Allahumme salli 'ala Muhammedin ve 'ala ali Muhammedin, kema sallejte 'ala ali Ibrahime, inneke hamidun medžid. Ve barik 'ala Muhammedin ve 'ala ali Muhammedin, kema barekte 'ala ali Ibrahime, inneke hamidun medžid."

"Allahu moj, podari Svoj salavat Muhammedu i njegovoj porodici kao što si podario Svoj salavat Ibrahimovoj porodici, Ti si Hvaljeni i Slavni, i blagoslovi Muhammeda i Muhammedovu porodicu, kao što si blagoslovio Ibrahimovu porodicu, Ti si Hvaljeni i Slavni."

19. I utjecao bi se Allahu od kazne u Džehennemu, od kazne u kaburu, od iskušenja u životu i smrti, i od iskušenja Mesiha Dedždžala. I učio bi kur'ansko-sunnetske dove.

20. Poslije predaje selama na desnu stranu, kazao bi:

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ».

"Es-Selamu 'alejkum ve rahmetullah."

"Mir neka je Allahov na vas i Njegova milost." I na lijevu stranu bi isto postupio. Počinjao bi izgovarati selam okrenut prema kibli, a završavao ga sa potpunim okretanjem glave.

Osmo: Pokuđene radnje:

1. Okretanje bez potrebe.
2. Podizanje pogleda prema nebu.
3. Ne treba zatvarati oči bez potrebe.
4. Prostiranje podlaktica po tlu prilikom sedžde.
5. Pokrivanje usta i nosa bez potrebe.
6. Klanjanje namaza dok se trpi mala ili velika nužda, ili kada je postavljena hrana koja privlači klanjača.
7. Brisanje tragova sedžde sa čela i nosa u toku namaza, a nema smetnje da se to obriše nakon namaza.
8. Oslanjanje na zid i tome slično tokom stajanja, bez potrebe.

Deveto: Šta kvari namaz:

1. Konzumiranje hrane i pića.
2. Izgovaranje bilo kakvih riječi koje nisu dio namaza.
3. Smijanje naglas i smijanje grohotom.
4. Namjerno izostavljanje nekog od njenih ruknova ili obaveza.
5. Namjerno dodavanje rukna ili rekata.
6. Namjerno predati selam prije imama.
7. Mnogobrojni uzastopni pokreti koji ne spadaju u namaske radnje, bez potrebe.
8. Činjenje onoga što kvari jedan od uslova (šartova) namaza; poput gubljenja abdesta,

namjernog otkrivanja avreta, znatnog okretanja tijelom od kible bez prijeke potrebe i prekidanja nijeta.

Deseto: Sehvi sedžda:

Sehv je zaborav; i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zaboravio u namazu, jer je sehv odlika ljudske prirode. Zaborav Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je od potpune Allahove blagodati prema njegovom ummetu i upotpunjenja njihove vjere, kako bi se za njim povodili u onome što im je propisao u slučaju zaborava.

Razlozi zbog kojih je propisana sehvi sedžda:

Prva situacija:

Dodavanje u namazu radnji ili riječi:

a) Dodavanje radnji: Ako se doda radnja koja je sastavni dio namaza, kao što je stajanje na mjestu sjedenja, sjedenje na mjestu stajanja, ili se doda ruku' ili sedžda, pa ako se to učini nenamjerno, obavezno je učiniti sehvi sedždu.

b) Dodavanje u govoru: poput učenja sure na ruku'u i sedždi.

Ukoliko to klanjač učini, preporučuje mu se da obavi sehvi sedždu.

2. Drugi slučaj:

Propust u namazu iz zaborava, a biva na jedan od dva načina:

a) Izostavljanje rukna: Ukoliko je taj rukn

početni tekbir, namaz nije ispravan i ne može se nadomjestiti sehvi sedždom. A ukoliko se radi o ruknu koji nije početni tekbir, kao što je ruku' ili sedžda, pa se toga sjeti prije početka učenja na sljedećem rekatu, obaveza je vratiti se, te obaviti taj rukn i sve što slijedi nakon njega.

Ukoliko se toga sjeti nakon što je počeo učiti na sljedećem rekatu, rekat u kojem je načinio propust postaje neispravan, a ovaj koji je u toku zauzima njegovo mjesto.

b) Izostavljanje vadžiba: poput zaboravljanja prvog tešehhuda ili tesbiha na ruku'u. U tom slučaju učinit će sehvi sedždu.

3. Treći slučaj: Sumnja.

Primjer: Ako neko na podne-namazu posumnja da li je klanjao tri ili četiri rekata, u tom slučaju:

a) ukoliko mu nešto postane pretežnije, postupit će po tome i učinit će sehvi sedždu.

b) ako mu ništa ne izgleda vjerovatnije, postupa na osnovu onoga u šta je siguran i obavlja sehvi sedždu.

Ako se sumnja javi poslije namaza, ili ako osoba mnogo sumnja, neće se obazirati na tu sumnju.

Korist: Sehvi sedžda se čini prije selama: ako je zbog nedostatka, ili zbog sumnje kada ne postoji prevladavajuće mišljenje. Čini se nakon selama: ako je zbog dodavanja, ili zbog sumnje, pa se postupilo

prema onome što je pretežnije. A po tom pitanju ima širine, ako Allah da.

Jedanaesti: Vremenski periodi u kojima je zabranjeno klanjati:

Osnovni propis jeste da je namaz dozvoljeno obavljati u svako doba. Međutim, šerijat je zabranio obavljanje namaza u određenim vremenskim periodima, a oni su sljedeći:

1. Od obavljenog sabah-namaza do izlaska Sunca i njegovog podizanja od Zemlje za jedno koplje, po viđenju oka.

2. Kada Sunce dostigne zenit, sve dok ne pređe taj položaj, a to je najkraći period zabrane.

3. Od ikindija-namaza do zalaska Sunca, a to je najduži vremenski period u kojem je zabranjeno klanjati.

Namazi koje je dozvoljeno obaviti u vremenskim periodima u kojima je zabranjeno klanjati:

1. Izvršavanje propuštenih farzova.

2. Namazi s povodom, poput: tehijjetul-mesdžida, dva rekata nakon tavafa, salatul-kusuf (namaz tokom pomračenja Sunca) i dženaza-namaza.

3. Naklanjavanje sabahskog sunneta nakon sabah-namaza.

Dvanaesti: Namaz u džematu:

To je veliki simbol (obilježje) islama, a to je namaz u džematu u džamijama. Muslimani su saglasni da obavljanje pet dnevnih namaza u džamijama spada među najpotvrđenije vidove pokornosti i najveće ibadete; štaviše, to je jedno od najvećih obilježja islama.

1. Propis namaza u džematu:

Sposobnim muškarcima obaveza je da pet farz-namaza klanjaju u džematu u džamiji, kod kuće i na putovanju, u sigurnosti i u strahu; to je stroga pojedinačna obaveza.

Na obaveznost namaza u džematu ukazuju Kur'an i Sunnet, kao i praksa muslimana koju su potomci preuzimali od svojih prethodnika, iz stoljeća u stoljeće.

Dokaz iz Kur'ana su riječi Uzvišenog Allaha:

﴿وَإِذَا كُنتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ ٱلصَّلَوٰةَ فَلْتَقُمْ طَآئِفَةٌ مِّنْهُم مَّعَكَ...﴾

"Kada ti budeš među njima i budeš ih u namazu predvodio, neka jedna grupa s tobom klanja..." (En-Nisa', 102) Budući da ajet ukazuje na potvrđenu obavezu namaza u džematu, jer muslimanima nije dopušteno da ga ostave ni u stanju straha. Da nije obavezan, najpreče opravdanje za njegovo izostavljanje bio bi strah. Ostavljanje namaza u džematu i nemarnost prema

njemu jedno je od najpoznatijih svojstava licemjera.

Dokaz iz Sunneta su i mnogobrojni hadisi, od kojih izdvajamo:

U Muslimovom Sahihu je zabilježeno:

أَنَّ رَجُلًا أَعْمَى قَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ، لَيْسَ لِي قَائِدٌ يَقُودُنِي إِلَى الْمَسْجِدِ، فَسَأَلَهُ أَنْ يُرَخِّصَ لَهُ أَنْ يُصَلِّيَ فِي بَيْتِهِ، فَرَخَّصَ لَهُ، فَلَمَّا وَلَّى دَعَاهُ فَقَالَ: «هَلْ تَسْمَعُ النِّدَاءَ؟» قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: «فَأَجِبْ».

"Neki slijepac je rekao: 'O Allahov Poslaniče, nemam vodiča da me vodi do mesdžida', pa je zamolio da mu se dozvoli da klanja u svojoj kući, i on mu je dozvolio. Ali kada se okrenuo, dozvao ga je i upitao: 'Čuješ li poziv?' 'Da', odgovori on. 'Onda mu se odazovi.'"[1]

Pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da dolazi u mesdžid na namaz u džematu i da se odazove ezanu, iako je bio slijep i uprkos poteškoćama s kojima se susretao. To ukazuje na obaveznost namaza u džematu.

2. Čime se postiže džemat:

Na džemat se stiže ako se sa imamom stigne klanjati jedan rekat, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

[1] Hadis bilježi Muslim, br. 1484.

«مَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الصَّلَاةِ فَقَدْ أَدْرَكَ الصَّلَاةَ».

"Ko stigne klanjati jedan rekat namaza, stigao je na namaz."[1]

3. Čime se stiže na rekat:

Na rekat se stiže stizanjem na ruku'. Ukoliko osoba koja je zakasnila na namaz zatekne imama na ruku'u, obavezna je izgovoriti početni tekbir (tekbiretul-ihram) u stojećem položaju, a zatim otići na ruku', ponovo donoseći tekbir za odlazak na ruku'. Ako se donese samo početni tekbir stojeći, on zamjenjuje i tekbir za ruku'.

4. Opravdani razlozi koji dozvoljavaju izostavljanje namaza u džematu:

1) Bolest zbog koje je otežano prisustvovati džumi i džematu.

2) Suzdržavanje od obavljanja male ili velike fiziološke potrebe, jer to umanjuje skrušenost u namazu i šteti tijelu.

3) Prisustvo hrane dok je osoba gladna ili prema njoj osjeća veliku želju, s tim da se to ne uzima kao navika niti kao izgovor za izbjegavanje zajedničkog namaza.

4) Opravdan strah za život, imetak ili nešto drugo.

---

[1] Hadis bilježe Buhari, br. 609 i Muslim, br. 602.

Trinaesti: Namaz u strahu:

Namaz u strahu propisan je u svakoj dozvoljenoj borbi, poput borbe protiv nevjernika, pobunjenika i razbojnika, shodno riječima Uzvišenog:

﴿...إِنۡ خِفۡتُمۡ أَن يَفۡتِنَكُمُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ...﴾

"...ako se bojite da će vam smutnju nevjernici učiniti..." (En-Nisa', 101) Po analogiji, to se odnosi i na preostale kategorije protiv kojih je dozvoljena borba.

Namaz u strahu se propisuje sa dva uslova:

1) Da borba protiv neprijatelja bude legitimna.

2) Bojazan od napada na muslimane za vrijeme namaza.

Opis namaza u strahu:

Posjeduje brojna svojstva, a najpoznatije među njima spomenuto je u hadisu Sehla, radijallahu anhu:

أَنَّ طَائِفَةً صَفَّتْ مَعَ النَّبِي ﷺ، وَطَائِفَةً وِجَاهَ العَدُوِّ، فَصَلَّى بِالَّتِي مَعَهُ رَكْعَةً، ثُمَّ ثَبَتَ قَائِمًا، وَأَتَمُّوا لِأَنْفُسِهِمْ، ثُمَّ انْصَرَفُوا، وَصَفُّوا وِجَاهَ العَدُوِّ، وَجَاءَتِ الطَّائِفَةُ الأُخْرَى، فَصَلَّى بِهِمُ الرَّكْعَةَ الَّتِي بَقِيَتْ مِنْ صَلَاتِهِ، ثُمَّ ثَبَتَ جَالِسًا، وَأَتَمُّوا لِأَنْفُسِهِمْ، ثُمَّ سَلَّمَ بِهِمْ.

"Jedna grupa je stala u saf sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a druga grupa je bila

naspram neprijatelja. Pa je sa grupom koja je bila uz njega klanjao jedan rekat, zatim je on ostao stojeći, a oni su sami upotpunili svoj namaz. Potom su otišli i stali naspram neprijatelja, a došla je druga grupa, pa je s njima klanjao preostali rekat svoga namaza. Zatim je on ostao sjedeći, a oni su sami upotpunili svoj namaz, a potom su zajedno predali selam."[1]

Neke koristi namaza u strahu:

1. Važnost namaza u islamu i važnost namaza u džematu, jer on nije izostavljen ni u ovim teškim okolnostima.

2. Uklanjanje poteškoća od ovog ummeta, blagost šerijata i njegova valjanost za svako vrijeme i mjesto.

3. Potpunost islamskog vjerozakona ogleda se u tome što je za svako stanje propisao odgovarajući propis.

Četrnaesti: Džuma-namaz:

Prvo: Njen propis:

Džuma-namaz je farz-ajn svakom punoljetnom, razumnom, nastanjenom (u mjestu boravka) muškarcu muslimanu koji nema opravdan razlog za izostanak.

Dokaz tome je ajet:

[1] Hadis su zabilježili Buhari br. 4130 i Muslim, br. 842.

﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا نُودِىَ لِلصَّلَوٰةِ مِن يَوۡمِ ٱلۡجُمُعَةِ فَٱسۡعَوۡاْ إِلَىٰ ذِكۡرِ ٱللَّهِ وَذَرُواْ ٱلۡبَيۡعَۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ٩﴾

"O vi koji vjerujete, kad u petak na namaz budete pozvani, požurite na spominjanje Allaha i kupoprodaju ostavite, to vam je bolje, ako znate!" (El-Džumu'ah, 9)

Također, i riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

«لَيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ عَنْ وَدْعِهِمُ الْجُمُعَاتِ، أَوْ لَيَخْتِمَنَّ اللهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ، ثُمَّ لَيَكُونُنَّ مِنَ الْغَافِلِينَ».

„Neka ljudi koji ostavljaju džume prestanu s tim, ili će Allah sigurno zapečatiti njihova srca, pa će doista postati od nemarnih.“[1]

Drugo: Uslovi ispravnosti džuma-namaza:

a) Vrijeme: njeno vrijeme je kao vrijeme podne-namaza; nije ispravna prije svoga vremena, niti nakon njenog isteka.

2) Da joj prisustvuje džemat, a najmanji džemat čine trojica, prema ispravnijem mišljenju. Namaz pojedinca nije ispravan, a ni dvojice.

3) Da klanjači budu stalno nastanjeni u stambenim objektima izgrađenim od materijala koji su uobičajeni u gradnji, bilo da je riječ o

[1] Hadis bilježi Muslim, br. 865.

armiranom betonu, kamenu, glini i tome slično. Stoga to ne važi za stanovnike pustinje koji žive u šatorima i nemaju stalno mjesto boravka, već se sele i prate pašnjake za svoju stoku.

4) Da joj prethode dvije hutbe, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustrajavao na njima.

Treće: Ruknovi dviju džumanskih hutbi:

1. Zahvala Allahu i izgovaranje kelimei-šehadeta.
2. Donošenje salavata na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
3. Oporuka o bogobojaznosti.
4. Učenje barem nekoliko ajeta iz Kur'ana.
5. Opomena.

Četvrto: Pohvalne radnje tokom dviju džumanskih hutbi:

1) Hutba na minberu.

2) Razdvajanje između dvije hutbe kratkim sjedenjem. 3) Učenje dove u njima za muslimane i njihove predvodnike.

4) Skraćivanje namaza.

5) Selam hatiba prisutnima prilikom izlaska na minber.

Peto: Pohvalne radnje na dan džume:

1. Korištenje misvaka.
2. Namirisati se, ukoliko je dostupan miris.
3. Rani odlazak na džuma-namaz.

4. Odlazak u džamiju pješice.
5. Približavanje imamu.
6. Dova.
7. Učenje sure El-Kehf.
8. Salavat na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Šesto: Zabrane onome ko prisustvuje džumi:

1. Zabranjeno je razgovarati petkom dok imam drži hutbu, shodno riječima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

«إِذَا قُلْتَ لِصَاحِبِكَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ: أَنصِتْ، وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ، فَقَدْ لَغَوتَ».

"Ako petkom, dok imam drži hutbu, kažeš nekome: 'Slušaj i prati!', omalovažio si hutbu i izgubio nagradu."[1] To jest: izgovorio si beskoristan govor, a beskoristan govor je grijeh.

2. Pokuđeno je koračati preko ljudi, osim ako se radi o imamu, ili ako se ide do praznog mjesta do kojeg se ne može doći osim na taj način.

Pristizanje na džuma-namaz:

Ko stigne na ruku' s imamom na drugom rekatu džuma-namaza, stigao je na džumu i upotpunjuje je sa dva rekata. A ako ne stigne na ruku' drugog rekata, propustio je džuma-namaz i klanjat će ga kao podne-namaz, sa četiri rekata. Isto tako, onaj ko

[1] Hadis bilježe Buhari, br. 934 i Muslim, br. 851.

propusti džumu zbog sna ili nekog drugog razloga, klanjat će podne.

Petnaesti: Namaz osoba koje imaju određena opravdanja:

1. Namaz bolesnika:

Prvo: Bolesnik je obavezan obavljati namaz shodno svojim mogućnostima. Nije mu dozvoljeno pustiti da vrijeme za namaz prođe, a da ga ne obavi, dokle god je razumom priseban.

Drugo: Kako klanja bolesnik?

1. Bolesnik je obavezan klanjati stojeći ukoliko je u stanju da stoji bez poteškoće ili štete, te da obavlja ruku' i sedždu.

2. U slučaju da klanjaču šteti obavljanje ruku'a ili sedžde, a u mogućnosti je da stoji, tada će za ruku' učiniti išaret stojeći, a za sedždu sjedeći.

3. Ako nije u stanju klanjati stojeći, klanjat će sjedeći. Sunnet je da se sjedi prekrštenih nogu umjesto stajanja, da se za ruku' učini išaret, a da se sedžda obavi na tlu ako je to moguće. U suprotnom, i za sedždu se čini išaret, pri čemu on treba biti niži od išareta za ruku'.

4. Ako nije u stanju klanjati sjedeći, klanjat će na boku, licem prema kibli, a bolje je na desnoj strani, ako je moguće, i za ruku' i sedždu se čini išaret.

5. Ako ne može klanjati na boku, klanjat će ležeći na leđima, nogama prema kibli, a ruku' i sedždu će

obavljati išaretom.

6. Ukoliko ne bude u mogućnosti da daje znak tijelom prilikom ruku'a i sedžde, dat će znak glavom. Ako mu i to bude predstavljalo poteškoću, obaveza davanja znaka spada s njega, te će namaske radnje obavljati srcem. Nijetit će radnje namaza, poput ruku'a, sedžde i sjedenja, ostajući u svom položaju, i izgovarat će propisane zikrove.

7. Bolesnik će ispuniti one uvjete namaza koje je u mogućnosti, poput: okretanja prema kibli, uzimanja abdesta vodom ili tejemmuma u slučaju nemogućnosti, te čišćenja od nečistoća. Ukoliko nešto od toga nije u stanju učiniti, ta obaveza sa njega spada, te će klanjati shodno svome stanju i neće odgađati namaz izvan njegovog vremena.

8. Sunnet je da bolesnik sjedi prekrštenih nogu umjesto kijama i ruku'a, a u ostalim prilikama u položaju iftiraša.

Drugo: Namaz putnika:

1. Među osobe koje imaju opravdanje spada i putnik, kojem je propisano skraćivanje četverorekatnih namaza sa četiri na dva rekata. Dokaz tome je ajet:

﴿وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي ٱلْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَقْصُرُواْ مِنَ ٱلصَّلَوٰةِ...﴾

"Kada idete po Zemlji, nije vam grijeh namaz skratiti..." (En-Nisa', 101)

Od Enesa ibn Malika, radijallahu anhu, prenosi se da je kazao:

«خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ مِنَ الْمَدِينَةِ إِلَى مَكَّةَ، فَكَانَ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ رَكْعَتَيْنِ، حَتَّى رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ».

"Izašli smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, iz Medine u Mekku, pa je klanjao po dva rekata, sve dok se nismo vratili u Medinu."[1]

Putnik može početi kratiti namaz kada izađe iz naseljenog dijela svoga mjesta, jer je Uzvišeni Allah dozvolio kraćenje onome ko putuje. Prije nego što napusti svoje mjesto, ne smatra se putnikom, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, skraćivao namaz tek onda kada bi krenuo na put.

2. Udaljenost na kojoj je putniku dozvoljeno kratiti namaz iznosi približno osamdeset kilometara.

3. Putniku je dozvoljeno skraćivati namaz pri povratku, sve dok ne uđe u mjesto iz kojeg je otputovao.

4. Kada putnik stigne u neko mjesto i namjerava u njemu boraviti, tada ima tri slučaja:

a) Ako nanijeti da će boraviti duže od četiri dana, obavezan je upotpunjavati namaz od prvog dana boravka i gubi pravo na putničke olakšice.

---

[1] Hadis bilježe Buhari, br. 1081 i Muslim, br. 693.

b) Ako namjerava boraviti četiri dana ili manje, dozvoljeno mu je skraćivati namaz i koristiti putničke olakšice.

c) Ako ne namjerava boravak na tačno određeno vrijeme, već može ostati dan ili deset dana, zavisno od toga da li mu mjesto odgovara ili ima neku potrebu poput liječenja ili obavljanja nekog posla, pa kada tu potrebu završi, vraća se u svoje mjesto. Takvoj osobi je dozvoljeno da krati namaz i koristi putničke olakšice sve dok se ne vrati, pa makar njen boravak trajao duže od četiri dana.

5. Kada putnik klanja iza imama koji je u svome mjestu boravka, obavezan je da upotpuni namaz, čak i ako stigne s njim samo na zadnje sjedenje.

6. Kada onaj ko je u svome mjestu boravka klanja za putnikom koji krati namaz, obavezan je da upotpuni svoj namaz nakon što imam preda selam.

Šesnaesti: Bajram-namaz (salatul-'idejn):

Muslimanski blagdani su dani koje je Uzvišeni Allah odredio i propisao, a nisu ih ljudi sami od sebe uveli. Muslimani imaju samo dva bajrama: Ramazanski bajram i Kurban bajram. Za razliku od praznika nevjernika ili novotarskih praznika, koje Uzvišeni Allah nije propisao niti naredio, već su ih ljudi sami od sebe uveli.

Propisi bajram-namaza:

To je kolektivna obaveza u čijem su obavljanju

ustrajavali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i pravedne halife, radijallahu anhum edžme'in. To je jedno od istaknutih obilježja i vidljivih propisa vjere.

Vrijeme bajram-namaza počinje kada se Sunce podigne za jedno koplje, tj. otprilike petnaest minuta nakon izlaska Sunca, a završava kada Sunce pređe zenit.

Način obavljanja bajram-namaza:

1. Na prvom rekatu donese se početni tekbir, zatim se prouči dova kojom se otpočinje namaz, a potom se donese šest tekbira. Prilikom svakog tekbira podižu se ruke, a između tekbira se Allah hvali i veliča, upućuje Mu se zahvala i donose salavati na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zatim se prouči E'uza i Bismila, te se otpočinje sa učenjem.

2. Na drugom rekatu se, nakon prelaznog tekbira, donosi pet tekbira, zatim se proučiti E'uza i Bismila i počinje sa učenjem. Pohvalno je da se na prvom rekatu nakon Fatihe prouči sura El-E'ala, a na drugom sura El-Gašije.

3. Kada preda selam, imam se popne na minber i održi dvije hutbe, a između njih kratko sjedne, kao što se to čini i na džumanskoj hutbi.

Sunneti Bajrama:

a) Kupanje (gusul).

b) Čišćenje i mirisanje.

c) Jedenje prije izlaska na Ramazanski bajram, a za Kurban bajram poslije, i to od svoga kurbana, ako ga ima.

d) Izlazak pješice.

h) Odlazak jednim putem, a povratak drugim putem.

v) Rani odlazak na namaz propisan je za klanjača, a ne za imama.

Tekbir:

Sunnet je izgovarati tekbir uoči oba Bajrama, u prvih deset dana zul-hidžeta i u danima tešrika, a on je dvije vrste:

Prva vrsta: Neograničeni tekbir, a to je onaj koji nije vezan za određeno vrijeme.

1. Za Ramazanski bajram: od zalaska Sunca uoči Bajrama do početka bajram-namaza.

2. Za Kurban-bajram: od zalaska Sunca uoči prvog dana mjeseca zul-hidžeta do zalaska Sunca posljednjeg dana tešrika.

Druga vrsta: Ograničeni tekbir, a to je onaj koji se donosi poslije farz-namaza.

1. Onaj ko nije na hadžu: od zore Dana Arefata do ikindije posljednjeg dana tešrika.

2. Muhrim: od podne-namaza na dan Bajrama do ikindije posljednjeg dana tešrika.

Sedamnaesti: Namaz pri pomračenju Sunca:

Značenje pomračenja Sunca i Mjeseca:

Pomračenje Mjeseca je nestanak svjetlosti Mjeseca, u potpunosti ili djelimično, noću.

Pomračenje Sunca je nestanak sunčeve svjetlosti, u potpunosti ili djelimično, danju.

Propis namaza pri pomračenju Sunca:

Pritvrđeni sunnet, na što ukazuje postupak Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji ga je klanjao kada se desilo pomračenje Sunca u njegovo vrijeme. Kao što na to ukazuje Njegova naredba, tako postoji i konsenzus učenjaka o njenoj dozvoljenosti.

Vrijeme namaza:

Od početka pomračenja do njegova prestanka, to jest do nestanka pomračenja.

Način njegovog klanjanja:

Sastoji se od dva rekata na kojima se uči naglas, a način obavljanja je sljedeći:

a) Donese se početni tekbir, prouči uvodna dova, E'uza i Bismila, zatim se prouči sura El-Fatiha, a potom odulji sa učenjem.

b) Potom se čini dug ruku'.

c) Zatim se ispravi sa ruku'a, izgovarajući: "Semia'llahu limen hamideh." Potom se prouči Fatiha, a zatim se dugo uči, ali kraće nego prvi put.

d) Potom se obavi dug ruku', ali kraći od prvog.

h) Zatim se podiže sa ruku'a, izgovarajući: "Semi'allahu limen hamideh."

v) Nakon toga, čine se dvije duge sedžde.

z) Zatim se podiže na drugi rek'at, koji je kao i prvi, samo što je kraći od njega.

Njegovi sunneti:

a) Poziv na namaz riječima: "Namaz se obavlja u džematu."

b) Da se klanja u džematu.

c) Oduživanje namaza njegovim stajanjem, ruku'om i sedždom.

d) Da drugi rekat bude kraći od prvog.

h) Pouka nakon toga te podsticaj na činjenje dobrih djela i izbjegavanje loših djela.

f) Mnogo dovu upućivati, ponizno moliti, tražiti oprost i dijeliti sadaku.

Osamnaesti: Namaz za kišu:

1. "Istiska" jeste traženje od Uzvišenog Allaha da spusti kišu kada nastupi suša.

Vrijeme propisanosti namaza za kišu:

Namaz za kišu propisuje se kada zemlja postane neplodna, kada izostane kiša i zbog toga nastupi šteta. Tada ljudima ne preostaje ništa drugo nego da se skrušeno obrate svome Gospodaru, moleći Ga za kišu i tražeći pomoć različitim vidovima skrušene dove.

a) Obavljanjem namaza u džematu ili

pojedinačno.

b) Nekada i dovom na džumanskoj hutbi: hatib uči dovu, a muslimani na njegovu dovu izgovaraju ''amin''.

c) A nekada i dovom u bilo koje vrijeme, bez namaza i hutbe.

Propis namaza za kišu:

Pritvrđeni je sunnet kada za to postoji povod, shodno postupku Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kao što se navodi u hadisu Abdullaha b. Zejda, radijallahu anhu, u kojem kaže:

«خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى الْمُصَلَّى، فَاسْتَسْقَى، وَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ، وَقَلَبَ رِدَاءَهُ، وَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ».

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao je na musallu, pa je molio za kišu, okrenuo se prema kibli, okrenuo svoj ogrtač naopako i klanjao dva rekata."[1]

Način klanjanja namaza za kišu:

Način obavljanja namaza za kišu je kao kod bajram-namaza. Pohvalno ga je obaviti na musalli poput bajram-namaza, a njegovi propisi su kao propisi bajram-namaza: u broju rekata, učenju naglas, u tome što se klanja prije hutbe, te u dodatnim tekbirima na prvom i drugom rekatu

[1] Hadis bilježe Buhari, br. 1012 i Muslim, br. 894.

prije učenja. Kao što je prethodno pojašnjeno o bajram-namazima. I održi se jedna hutba.

Devetnaesti: Propisi vezani za dženazu:

Prvo: Onome ko prisustvuje osobi kojoj se približava smrt:

1. Sunnet je onome ko je prisutan kod umirućeg da ga podstiče da izgovori: La ilahe illallah.
2. Sunnet je da se umrli okrene prema kibli.
3. Pohvalno je umrloj osobi zatvoriti oči.
4. Sunnet je umrlog nakon smrti pokriti platnom.
5. Treba požuriti s njegovim opremanjem.
6. Treba požuriti s vraćanjem njegovih dugova.
7. Gasuljenje umrloga i njegovo opremanje u ćefine je fardi-kifaje (kolektivna obaveza).

Drugo: Propisi dženaza-namaza:

Njegov propis: Fardi-kifaje - kolektivna obaveza.

Njegovi uslovi:

1) Okretanje prema kibli (Mekki).
2) Pokrivanje stidnog mjesta koje je definisano šerijatskim tekstom.
3) Izbjegavanje nečistoće.
4) Taharet klanjača i mejta.
5) Islam klanjača i mejta.
6) Prisustvovati dženazi ako je u gradu.
7) Da bude šerijatski obveznik.

Njegovi ruknovi (temelji):

1) Stajanje u namazu (kijam).

2) Četiri tekbira.

3) Učenje Fatihe.

4) Salavat na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

5) Dova za merhuma.

6) Raspored.

7) Predaja selama.

Njegovi sunneti su:

1) Podizanje ruku prilikom donošenja svakog tekbira.

2) Proučiti Isti'azu (E'uzu billahi mineš-šejtanir-radžim).

3) Učiti dovu za sebe i za muslimane.

4) Tiho učenje.

5) Zastati kratko nakon četvrtog tekbira, a prije predaje selama.

6) Stavljanje desne ruke preko lijeve na prsa.

7) Okretanje glavom na desnu stranu prilikom predaje selama.

Njegov opis:

Imam i onaj ko klanja samostalno će stati kod prsa muškarca, a kod sredine (struka) žene. Zatim će donijeti početni tekbir, proučiti e'uzu, izostaviti početnu dovu, proučiti bismilu i Fatihu.

Zatim se donosi tekbir, nakon kojeg se donose salavati na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Zatim se ponovo donosi tekbir i uči za

umrlog dova koja je prenesena, poput riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا، وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا، وَذَكَرِنَا وَأُنْثَانَا، وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا، اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الإِيمَانِ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الإِسْلَامِ، اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ، وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ».

"Gospodaru naš, oprosti i našim živima i našim mrtvima, i mladima i starima, i muškarcima i ženama, i prisutnima i odsutnima! Gospodaru naš, koga poživiš od nas, poživi ga u imanu, a koga usmrtiš, usmrti ga u islamu! Gospodaru naš, nemoj nam uskratiti Svoju nagradu, niti nas odvesti u zabludu nakon njega."[1]

Također, riječi Poslanika:

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ، وَعَافِهِ وَاعْفُ عَنْهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَوَسِّعْ مَدْخَلَهُ، وَاغْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالثلْجِ وَالْبَرَدِ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ، وَأَعِذْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ».

"Allahumme-gfir lehu ve-rhamhu, ve 'afihi va'fu 'anhu, ve ekrim nuzulehu, ve vessi' medhalehu, vagsilhu bi-l-mai ve-s-seldži ve-l-beredi, ve nekkihi

[1] Ebu Davud, br. 3201 i Tirmizi, br. 1024. Tirmizi kaže da je hadis hasen sahih (ispravan).

mine-l-hataja kema nekkajte-s-sevbe-l-ebjeda mine-d-denesi, ve ebdilhu daren hajren min darihi, ve ehlen hajren min ehlihi, ve zevdžen hajren min zevdžihi, ve edhilhu-l-dženne te, ve e'izhu min 'azabi-l-kabri, ve min 'azabi-n-nari."

"Allahu, oprosti mu i smiluj se, očisti ga od grijeha i sačuvaj ga. Počasti ga plemenitim boravištem i učini njegov kabur prostranim. Očisti ga vodom, snijegom i ledom, i očisti ga od grijeha kao što se čisti bijela odjeća od prljavštine. Podari mu bolju kuću od njegove dunjalučke, bolju porodicu od njegove dunjalučke i bolju suprugu od njegove supruge na dunjaluku. Uvedi ga u Džennet i zaštiti ga od kaburske kazne i džehenemske vatre."[1] Potom se donosi tekbir, nakon kojeg se kratko zastane, a zatim se predaje jedan selam na desnu stranu.

III: ZEKAT

1. Definicija zekata i njegovo mjesto:

"Zekat" znači: rast i povećanje.

Šerijatska definicija zekata: obavezno pravo propisano Šerijatom na određene vrste imetka za posebne kategorije ljudi.

To je treći islamski temelj. Zajedno s namazom spomenut je u Kur'anu na osamdeset i dva mjesta,

[1] Muslim, br. 962.

što ukazuje na njegovu važnost.

Uzvišeni Allah veli:

﴿وَأَقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُواْ ٱلزَّكَوٰةَ...﴾

"I namaz obavljajte i zekat dajite..." (El-Bekare, 43)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je kazao:

«بُنِيَ الإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَحَجِّ الْبَيْتِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ».

"Islam se temelji na pet principa: šehadetu (svjedočenju) da nema istinskog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov poslanik, obavljanju namaza, davanju zekata, obavljanju hadža i postu ramazana."[1]

Muslimani su složni da je zekat obaveza, a ko porekne njegovu obaveznost, smatra se nevjernikom. Borba protiv onih koji sprečavaju njegovo izdvajanje.

2. Uslovi obaveznosti zekata:

a) Sloboda: zekat nije obavezan za roba; jer on nema imetka, a ono što posjeduje je vlasništvo njegovog gospodara, pa je zekat na to obaveza njegovog gospodara.

b) Islam: nije obavezan nevjerniku, jer je to

[1] Hadis bilježe Buhari, br. 8 i Muslim, br. 111.

ibadet i pokornost, a nevjernik nije od onih kojima se takva djela primaju.

c) Vlasništvo nad nisabom: zekat nije obavezan na imetak koji je manji od nisaba, a to je određena količina imetka.

d) Potpuno vlasništvo: da imetak bude u potpunom vlasništvu osobe, pa se zekat ne daje na imetak čije vlasništvo nije stabilno, kao što je dug koji nije u potpunosti naplativ.

e) Prolazak jedne godine nad imetkom; zbog merfu' hadisa Aiše, radijallahu anha:

«لَا زَكَاةَ فِي مَالٍ حَتَّى يَحُولَ عَلَيْهِ الْحَوْلُ».

„Nema zekata na imetak sve dok nad njim ne prođe godina.“[1]

3. Vrste imetka na koje se daje zekat:

Prvo: Stoka.

A to su deve, krave i sitna stoka (ovce i koze), na koje je obavezan zekat pod dva uvjeta:

1) Da se uzgaja radi mlijeka i rasploda, a ne za rad.

2) Da bude saime (tj. da se hrani na ispaši). Zekat nije obavezan na životinje koje se hrane stočnom hranom koju je vlasnik za njih kupio, ili sakupio sa pašnjaka i iz drugih izvora. Ne daje se zekat ni na

[1] Hadis bilježe Ibn Madže, br. 1792 i Tirmizi, br. 63 i 631.

onu koja pase dio godine, a ne cijelu ili veći dio.

4. Nisabi stoke:

1) Zekat na deve.

Kada se ispune uvjeti, na svakih pet deva daje se jedna ovca, na deset dvije, na petnaest tri, a na dvadeset četiri ovce. Na to ukazuje Sunnet i konsenzus. Kada broj deva dostigne dvadeset i pet, daje se "bint mehad", a to je ona koja je napunila godinu dana i ušla u drugu. Ako je nema, dovoljan je umjesto nje "ibn lebun".

A kada broj deva dostigne trideset i šest, obavezno je dati "bint lebun", a to je deva koja je napunila dvije godine.

Kada ih bude četrdeset i šest, obavezno se daje "hikka", a to je ona koja je napunila tri godine.

Kada broj deva dostigne šezdeset i jednu, obavezno je dati "džeze'u", a to je deva koja je napunila četiri godine.

Kada ukupan broj deva dostigne sedamdeset i šest, obavezno je dati dvije dvogodišnje deve.

Kada broj deva dosegne devedeset i jednu, obaveza su dvije "hikke".

Kada broj deva pređe stotinu i dvadeset, obavezne su tri dvogodišnje deve; zatim se na svakih četrdeset daje dvogodišnja deva, a na svakih pedeset trogodišnja.

2) Zekat na goveda.

Obaveza je dati na njih, kada se ispune uslovi i kada broj dostigne trideset: tele; a to je ono koje je navršilo godinu i ušlo u drugu.

A na manje od trideset ne daje se ništa.

Za četrdeset goveda daje se starija krava, ona koja je napunila dvije godine.

Ukoliko broj krava pređe četrdeset, obaveza je na svakih trideset dati jednogodišnje tele, a na svakih četrdeset dvogodišnju kravu.

3) Zekat na sitnu stoku.

Ako broj ovaca i koza dostigne četrdeset, na njih se daje jedna ovca ili koza, i to šestomjesečno janje ili jednogodišnja koza.

Zekat na sitnu stoku nije obavezan ako njihov broj bude manji od četrdeset. Pa kada ukupan broj ovaca dostigne stotinu dvadeset i jednu, obaveza je dati dvije ovce. Kada dostignu dvije stotine i jednu, obaveza je dati tri ovce.

Nakon toga se propis ustaljuje, pa se na svakih stotinu ovaca daje jedna. Na četiri stotine daju se četiri, i tako dalje.

Drugo: Zekat na ono što se dobija iz zemlje:

Dvije su vrste plodova zemlje:

1) Poljoprivredni plodovi.

2) Metali.

Prva vrsta: Poljoprivredni plodovi:

Zekat je obavezan na žitarice, poput: pšenice,

ječma i riže. I u plodovima, poput hurmi i grožđica. Nije obavezan za druge vrste biljaka, poput mahunarki i povrća.

Uslovi obaveznosti zekata na žitarice i plodove:

1) Da se može skladištiti: zekatu ne podliježe ono što se ne skladišti, poput voća i povrća.

2) Da se mjeri zapreminom: zekatu ne podliježe ono što se prodaje brojanjem ili vaganjem, poput lubenice, luka, nara i drugog.

3) Da dostigne nisab, a to je pet evsuka; na ono što je manje od toga nema zekata.

4) Da nisab bude u vlasništvu u vrijeme obaveznosti zekata.

Onaj ko ga stekne u vlasništvo nakon nastupanja vremena obaveze zekata nije dužan dati zekat, kao kada ga kupi ili mu bude poklonjen nakon žetve.

Vrijeme obaveznosti zekata:

Zekat je obavezan na žitarice i plodove kada počnu dozrijevati. Znak nastupanja zrelosti je sljedeće:

a) Kod zrna: kada ojača, otvrdne i postane čvrsto.

b) Kod palminih plodova: da pocrvene ili požute.

c) Kod grožđa: da bude mehko i slatko.

Njegov nisab:

Nisab žitarica i plodova: pet evsuka. A "vesk" je šezdeset pregršti (sa'a). Nisab iznosi 300 vjerovjesničkih sa'ova, što u kilogramima iznosi

približno 900 kg.

Iznos obaveznog zekata:

Ušr je obavezan na ono što se navodnjava bez troška i truda, kao ono što se navodnjava kišom i izvorima.

Obavezno je dati pola desetine na ono što se navodnjava uz trošak, kao što je navodnjavanje vodom koja se crpi iz bunara i rijeka pomoću životinja ili savremenih mašina.

Druga vrsta: Metali:

Među vrstama onoga što izlazi iz zemlje su rude i metali, a to je ono što se vadi iz zemlje, a nije dio njenog sastava, poput zlata, srebra, željeza i dragulja.

Vrijeme obaveznosti zekata:

Čim ga stekne i postane njegovim vlasnikom, odmah je dužan izdvojiti zekat, jer se za to ne uslovljava da prođe godina dana. Njegov nisab je nisab zlata i srebra, i iz njega se izdvaja četvrtina desetine njegove vrijednosti.

Treće: Zekat na novac:

Platežna sredstva su: zlato, srebro i papirni novac, i zekat na njih je obavezan. Dokaz ovome su riječi Uzvišenog Allaha koji kaže:

﴿...وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾

"Onima koji zlato i srebro gomilaju i ne troše ga na Allahovu putu – navijesti bolnu patnju."

(Et-Tevba, 34)

U jednom hadisu stoji:

«مَا مِنْ صَاحِبِ ذَهَبٍ وَلَا فِضَّةٍ لَا يُؤَدِّي فِيهَا حَقَّهَا؛ إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صُفِّحَتْ لَهُ صَفَائِحُ مِنْ نَارٍ».

"Nema posjednika zlata i srebra koji ne izvršava obavezu na njih, a da mu na Sudnjem danu neće biti pripremljene ploče od vatre."[1]

Postoji konsenzus islamskih učenjaka o obaveznosti zekata na zlato i srebro, a papirni novac ima isti propis kao zlato i srebro, jer je zauzeo njihovo mjesto u platežnom prometu.

Nisab zekata na novac, i iznos obaveznog davanja:

To je nisab zlata ili srebra, jer je novac zauzeo njihovo mjesto kao platežno sredstvo. Kada dostigne nisab jednog od njih, na njega je obavezan zekat. Danas se nisab za papirni novac uglavnom određuje prema srebru, zato što je jeftinije od zlata, pa se njegov nisab lakše dostiže. Ako musliman posjeduje imovinu u vrijednosti koja odgovara 595 grama srebra i prođe godina dana, dužan je dati zekat. Vrijednost grama srebra se mijenja s vremena na vrijeme. Onaj ko posjeduje imetak, a ne

[1] Buhari, br. 1402 i Muslim, br. 2287.

zna da li je dosegao nisab ili ne, treba pitati trgovce srebrom o vrijednosti grama srebra. Zatim tu vrijednost pomnoži sa 595, a dobijeni iznos je nisab.

Korist: Kada se želi izdvojiti zekat na imetak, nisab se podijeli na četrdeset, a ono što se dobije je obavezna količina.

Četvrto: Zekat na trgovačku robu:

To je ono što je pripremljeno za prodaju i kupovinu s ciljem zarade. Trgovačka roba je svaki imetak mimo novca koji je pripremljen za prodaju, poput automobila, odjeće, tkanine, željeza, drveta i dr.

Uslovi obaveznosti zekata na trgovačku robu:

1. Da se stekne vlastitim činjenjem, poput prodaje, iznajmljivanja i drugih načina stjecanja.

2. Da je posjeduje s namjerom kupoprodaje, tj. da time namjerava ostvariti zaradu, jer se djela cijene prema namjerama, a s obzirom da je i kupoprodaja djelo, nužno je da je prati namjera kao i kod ostalih djela.

3. Da njena vrijednost dostigne nisab zlata ili srebra.

4. Navršetak godine dana.

Način izdvajanja zekata na trgovačku robu:

Da se trgovačka roba, po isteku godine, procijeni u jednoj od dvije valute, zlatu ili srebru, pa kada se procijeni i dosegne nisab u zlatu ili srebru, izdvaja

se jedna četrdesetina od njene vrijednosti.

Peto: Zekatul-fitr (Sadekatul-fitr):

To je obavezna sadaka po završetku mjeseca ramazana, a propisana je druge godine po Hidžri.

Njen propis:

Sadekatul-fitr je obaveza za svakog muslimana koji na dan i noć Bajrama posjeduje više hrane od onoga što je potrebno njemu i njegovoj porodici. Obavezan je svakom muslimanu, bio muškarac ili žena, mali ili veliki, slobodan ili rob, prema hadisu koji glasi:

«فَرَضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ زَكَاةَ الْفِطْرِ عَلَى الْعَبْدِ وَالْحُرِّ، وَالذَّكَرِ وَالْأُنْثَى، وَالصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ، مِنَ الْمُسْلِمِينَ».

"Vjerovjesnik je odredio sadekatul-fitr za slobodnog čovjeka i za roba, za mušku i žensku osobu, za mlado i staro, samo za muslimane."[1] "Ferada" znači: zadužiti i obavezati.

Mudrost njegove propisanosti:

Ibn Abbas, Allah njime bio zadovoljan, veli:

«فَرَضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ زَكَاةَ الْفِطْرِ؛ طُهْرَةً لِلصَّائِمِ مِنَ اللَّغْوِ وَالرَّفَثِ، وَطُعْمَةً لِلْمَسَاكِينِ».

"Vjerovjesnik je odredio sadekatul-fitr kao

[1] Hadis bilježe Buhari, br. 1432 i Muslim, br. 984.

čišćenje za postača od ružnog govora i bestidnosti, te kao hranu za siromahe."[1]

Vrijeme njegove obaveznosti i izdvajanja:

Obaveza sadekatul-fitra nastupa zalaskom Sunca uoči Bajrama. Pohvalno ga je izdvojiti na dan Bajrama prije odlaska na bajram-namaz. Nije dozvoljeno odgađati ga poslije bajram-namaza. Ukoliko se odgodi do poslije bajram-namaza, obavezan ga je naknadno dati i griješan je zbog odgađanja nakon propisanog vremena.

Dozvoljeno ga je dati jedan ili dva dana prije Bajrama.

Njegova mjera i ono iz čega se izdvaja:

Jedan sa' hrane uobičajene u tom kraju, poput riže, hurmi, pšenice ili drugih namirnica. Jedan sa' iznosi tri kilograma otprilike. Nije dozvoljeno dati novac kao protivvrijednost, jer je to suprotno naredbi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Davanje i kategorije zekata:

Vrijeme izdvajanja zekata:

Obaveza je dati zekat odmah kada nastupi vrijeme njegove obaveze. Nije dozvoljeno odgađati ga osim u slučaju prijeke potrebe, kao na primjer kada se imovina nalazi na udaljenom mjestu, a ne postoji niko koga bi se moglo opunomoćiti.

---

[1] Ebu Davud, br. 1609, Ibn Madže, br. 1827, a Albani ga je ocijenio ispravnim u Sahihu Ebi Davuda br. 1609.

Mjesto izdvajanja zekata:

Najbolje je izdvojiti zekat u mjestu u kojem se nalazi imetak, a dozvoljeno je prenijeti ga iz mjesta u kojem je imetak na neko drugo mjesto u određenim slučajevima:

a) Ako u nekom mjestu ne bude potrebnih za zekat.

b) Ako u drugoj državi postoji rođak u potrebi.

c) Ukoliko postoji šerijatski opravdan interes za njegovo premještanje, poput slanja u muslimanska područja pogođena glađu i poplavama.

Zekat je obavezan na imetak djeteta i neuračunljive osobe, shodno općenitosti dokaza, a za njih ga izdvaja staratelj iz njihovog imetka. Davanje zekata nije dozvoljeno bez nijeta, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

«إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ».

"Doista se djela vrednuju prema namjerama."[1]

Kategorije zekata:

Kategorija kojima se daje zekat ima osam:

Prva vrsta: Siromasi.

To su oni koji ne posjeduju ono što im je neophodno za osnovne životne potrebe, poput stana, hrane i odjeće. Od zekata im se daje onoliko

[1] Hadis su zabilježili Buhari, br. 1 i Muslim, br. 1907.

koliko je dovoljno njima i onima koje izdržavaju za jednu godinu.

Druga vrsta: Nevoljnici.

To su oni koji posjeduju većinu onoga što im je dovoljno, ali ne u potpunosti, poput osobe koja ima platu, ali joj ona nije dovoljna za godinu dana.

Iznos zekata koji im se daje: potpuna opskrba za njih i one koje izdržavaju u toku jedne godine.

Treća skupina su sakupljači zekata.

To su oni koje nadležni organi zaduže za sakupljanje zekata, njegovo čuvanje ili dostavljanje potrebnima.

Iznos koji im se daje od zekata jeste u visini naknade za njihov rad, ukoliko od države ne primaju platu ili naknadu.

Četvrta vrsta: Oni čija srca treba pridobiti.

A to su svi oni kojima se daje radi toga da bi se pridobili za islam, ili da bi im se ojačao iman, ili da bi se muslimani zaštitili od njihovog zla.

Iznos zekata koji im se daje: onoliko koliko je potrebno da bi se njihova srca pridobila.

Peta vrsta: Robovi.

Time se misli na oslobađanje robova i onih koji se oslobađaju ropstva samootkupom (mukatiba).

"Mukatib" je rob koji je sam sebe otkupio od svoga vlasnika. U to se ubraja i otkup muslimanskih zarobljenika u ratovima.

Šesta vrsta: Garimuni se dijele na dvije vrste:

1. Onaj ko ima dug za vlastite potrebe, a nema ga čime izmiriti. Dat će mu se ono čime će podmiriti svoj dug.

2. Onaj koji je dužan zbog izmirenja zavađenih. Daje mu se da podmiri dug, pa makar bio i bogat.

Sedma kategorija: Na Allahovom putu.

To su oni koji se bore na Allahovom putu.

Iznos koji im se daje od zekata jeste ono što im je dovoljno za borbu na Allahovom putu. To uključuje prevozno sredstvo, oružje, hranu i tome slično.

Osma vrsta: Putnik namjernik (ar. ibn es-sebil).

To je putnik kojem ponestane sredstava za put, ili mu budu ukradena, pa kod sebe nema imetka s kojim bi se vratio u svoje mjesto.

Daje mu se zekata toliko da se vrati u svoju zemlju, pa makar u njoj bio i bogat.

IV: POST

Post je:

Obožavanje Uzvišenog Allaha suzdržavanjem od svega što kvari post od zore do zalaska Sunca.

To je jedan od temelja islama, i jedan od Allahovih, dželle šanuhu, farzova. Ovo je nužno poznato u vjeri. Na njegovu obaveznost ukazuju Kur'an, Sunnet i konsenzus muslimana.

Uzvišeni Allah veli:

﴿شَهۡرُ رَمَضَانَ ٱلَّذِيٓ أُنزِلَ فِيهِ ٱلۡقُرۡءَانُ هُدٗى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَٰتٖ مِّنَ ٱلۡهُدَىٰ وَٱلۡفُرۡقَانِۚ فَمَن شَهِدَ مِنكُمُ ٱلشَّهۡرَ فَلۡيَصُمۡهُ...﴾

"U ramazanu je počelo objavljivanje Kur'ana, koji je putokaz ljudima, jasan dokaz Pravog puta i razlikovanja dobra od zla. Ko od vas u tom mjesecu bude kod kuće, neka posti..."

(El-Bekare, 185)

Uslovi obaveznosti posta ramazana:

1. Islam, jer djelo nevjernika nije ispravno.

2. Punoljetnost, jer nije obavezan za maloljetno dijete; post razumnog djeteta je ispravan, a za njega je nafila.

3. Razum; post nije obavezan za bezumnu osobu, niti je ispravan, zbog nedostatka nijeta.

4. Mogućnost da se post izvrši. Stoga nije obavezan za bolesnika koji nije u mogućnosti da posti, niti je obavezan putniku, a nadoknadiće ga kada prestane opravdanje: bolest i putovanje. Za njegovu ispravnost kod žene uslovljava se prestanak krvi hajza i nifasa.

Dolazak mjeseca ramazana utvrđuje se jednom od dvije stvari:

a) Viđenje mlađaka mjeseca ramazana, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

«صُومُوا لِرُؤْيَتِهِ، وَأَفْطِرُوا لِرُؤْيَتِهِ».

"Postite kada ga vidite, i prestanite kada ga vidite!" [48)[1]

b) Upotpunjava se mjesec ša'ban na trideset dana, ako se ne vidi mlađak ramazana ili ako oblak, prašina ili nešto slično spriječe njegovo viđenje, zbog njegovih riječi, sallallahu alejhi ve sellem:

«فَإِنْ غُمَّ عَلَيْكُمْ؛ فَأَكْمِلُوا عِدَّةَ شَعْبَانَ ثَلَاثِينَ يَوْمًا».

"A ako on bude zastrt oblakom, upotpunite mjesec ša'ban na trideset dana."[2]

Nijet (namjera, srčana odluka) za post:

Post, kao i drugi ibadeti, nije valjan bez nijeta. Vrijeme obaveznosti nijeta za obavezni post razlikuje se od ostalih postova, a objašnjenje toga je sljedeće:

Prvo: Obavezni post, poput posta ramazana, napaštanja ili zavjeta, za koji je vadžib donijeti nijet noću, prije zore, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

«مَن لَمْ يُبَيِّتْ الصِّيَامَ مِنَ اللَّيْلِ فَلَا صِيَامَ لَهُ».

"Ko ne zanijeti post noću, taj nema posta."[3]

Drugo: Dobrovoljni post. Za njega je ispravno

---

[1] Hadis bilježe Buhari, br. 1810 i Muslim, br. 1086.

[2] Buhari, br. 1909.

[3] Ahmed, br. 26457, Ebu Davud, br. 2454 i En-Nesai, br. 2331, i ovo je njegova verzija.

donijeti nijet i tokom dana, pod uvjetom da nije učinio ništa što kvari post nakon nastupanja zore.

Postupci koji kvare post:

1. Spolni odnos. Ko spolno opći, pokvario je svoj post i obavezan je napostiti taj dan u kojem je to učinio. I obavezan je, uz napaštanje, i na iskup, a to je: oslobađanje roba. A ako ne nađe, dužan je postiti dva mjeseca uzastopno. Ako to ne bude u stanju iz šerijatski opravdanog razloga, dužan je nahraniti šezdeset siromaha, dajući svakom siromahu po pola sa'a hrane koja se uobičajeno jede u tom mjestu.

2. Izbacivanje sjemena zbog ljubljenja, dodirivanja, samozadovoljavanja ili ponavljanja pogleda; obaveza je samo napaštanje bez kefareta, jer je kefaret propisan isključivo za spolni odnos. Što se tiče onoga ko spava pa doživi poluciju, on za to nije griješan, jer se to desilo bez njegove volje, ali je obavezan da se okupa od džunupluka.

3. Namjerno konzumiranje hrane i pića. Dokaz tome je ajet:

﴿...وَكُلُواْ وَٱشۡرَبُواْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ ٱلۡخَيۡطُ ٱلۡأَبۡيَضُ مِنَ ٱلۡخَيۡطِ ٱلۡأَسۡوَدِ مِنَ ٱلۡفَجۡرِۖ ثُمَّ أَتِمُّواْ ٱلصِّيَامَ إِلَى ٱلَّيۡلِ...﴾

"Jedite i pijte sve dok budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore, a potom upotpunite post, do noći..." (El-Bekare, 187)

Onaj ko nešto pojede ili popije iz zaborava dok posti, nije dužan ništa zbog toga. Na to ukazuje hadis:

«مَن نَسِيَ وَهُوَ صَائِمٌ، فَأَكَلَ أَوْ شَرِبَ، فَلْيُتِمَّ صَوْمَهُ، فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ اللهُ وَسَقَاهُ».

"Ko zaboravi da posti, pa pojede nešto ili se napije, neka nastavi svoj post, jer ga je Allah nahranio i napojio."[1]

4. Namjerno povraćanje. A onome koga povraćanje savlada bez njegove volje, to mu ne kvari post, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

«مَنْ ذَرَعَهُ الْقَيءُ فَلَيْسَ عَلَيْهِ قَضَاءٌ، وَمَن اسْتَقَاءَ عَمْدًا فَلْيَقْضِ».

"Koga savlada povraćanje, nije dužan napaštati, a ko namjerno povrati, neka naposti."[2]

5. Vađenje krvi iz tijela, bilo hidžamom, venesekcijom ili davanjem krvi kao donacije radi pomoći bolesniku, kvari post. Što se tiče vađenja male količine krvi za analizu, to ne kvari post. Također, nenamjerni izlazak krvi, poput krvarenja iz nosa, rana ili vađenja zuba, ne kvari post.

Kome je dozvoljeno izostaviti post u ramazanu:

---

[1] Hadis su zabilježili Buhari, br. 6669 i Muslim, br. 2709.
[2] Ebu Davud, br. 2380, Tirmizi, br. 719, Ibn Madže, br. 676.

Prva kategorija: Oni kojima je dozvoljeno izostaviti post i kojima je obavezno napaštanje, a to su:

1. Bolesnik koji boluje od bolesti za koju se nada da će ozdraviti, a kojem post šteti ili mu predstavlja poteškoću.

2. Putnik; bez obzira da li je imao poteškoću na putovanju ili ne.

A dokaz za oboje su riječi Uzvišenog Allaha:

﴿...وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ...﴾

"...a ko bolestan bude ili se na putu zadesi, neka isti broj dana naposti..." (El-Bekare, 185)

3. Trudnica ili dojilja. Ako im post predstavlja poteškoću ili šteti njima ili djetetu, one su u statusu bolesnika, te im je dozvoljeno da ne poste. Ali su obavezne da naposte u neko drugo vrijeme.

4. Žena u menstrualnom i postporođajnom ciklusu; njima je obavezan prekid posta. Post im nije ispravan i obavezne su napostiti propuštene dane.

Drugi dio: Oni kojima je dozvoljen prekid posta i obavezni su na keffaret bez napaštanja, a to su:

1. Bolesnik čijem se ozdravljenju nema nade.

2. Starija osoba koja nije u stanju da posti.

Takvi ne poste i za svaki dan mjeseca ramazana nahraniće po jednog siromaha. A ako starija osoba

postane senilna, sa nje spada šerijatska obaveznost; pa neće postiti i nije ništa dužna.

Vrijeme napaštanja i propis o njegovom odgađanju:

Post ramazana je obavezno napostiti u periodu između njega i sljedećeg ramazana. Najbolje je požuriti s napaštanjem propuštenog posta. Nije dozvoljeno odgađati napaštanje za poslije narednog ramazana. Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je kazala:

«كَانَ يَكُونُ عَلَيَّ الصَّوْمُ مِنْ رَمَضَانَ، فَمَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَقْضِيَ إِلَّا فِي شَعْبَانَ لِمَكَانِ رَسُولِ اللهِ ﷺ».

"Bila bih dužna post iz ramazana, pa ga ne bih mogla napostiti osim u ša'banu, radi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

Slučaj onoga ko odgodi napaštanje do nakon sljedećeg ramazana dijeli se na dva stanja:

1. Ko odgodi zbog opravdanog šerijatskog razloga, kao npr. da mu bolest potraje do sljedećeg ramazana, dužan je samo napostiti.

2. Ko ga odgodi bez šerijatskog opravdanja, čini grijeh zbog tog odgađanja i dužan je pokajati se, napostiti i nahraniti po jednog miskina za svaki dan.

Dobrovoljni post za onoga koji je dužan napostiti:

[1] Hadis bilježe Buhari, br. 1849 i Muslim, br. 1846.

Onaj ko ima napaštati nešto od ramazana najbolje je tome dati prednost prije dobrovoljnog posta. Međutim, ako se radi o dobrovoljnom postu koji je vezan za određeno vrijeme - kao što je post na dan Arefata i Ašure - on se obavlja prije napaštanja, jer je za napaštanje ostavljen duži vremenski period, dok vrijeme za Arefat i Ašuru prolazi. Ali, ne posti se šest dana ševvala dok se ne naposte propušteni dani ramazana.

Koji post je zabranjen:

1. Post na dan Ramazanskog bajrama i na dan Kurban bajrama; jer je to zabranjeno.

2. Post u danima tešrika mjeseca zul-hidždžeta, izuzev za mutemetti'a i karina u toku hadža, ukoliko ne nađu hedj (kurban). Dani tešrika su: jedanaesti, dvanaesti i trinaesti dan mjeseca zul-hidždžeta.

3. "Dan u koji se sumnja", zbog sumnje, a to je trideseti dan ša'bana, ako je noć oblačna ili prašnjava, što sprečava viđenje mlađaka.

Šta je pokuđeno u postu:

a) Izdvajanje mjeseca redžeba postom. b) Izuzimanje petka za post, jer je to zabranjeno; a ako isposti dan prije ili poslije njega, prestaje pokuđenost.

Kada je sunnet postiti:

a) Šest dana mjeseca ševvala. b) Post prvih devet dana zul-hidžeta, a najpotvrđeniji je post na Dan

Arefata, osim za hadžiju, kojem nije sunnet da posti. Post toga dana iskupljuje grijehe za dvije godine. c) Post tri dana svakog mjeseca, i najbolje je da to budu bijeli dani, a to su: trinaesti, četrnaesti i petnaesti dan. d) Post ponedjeljkom i četvrtkom, jer ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postio, budući da se u tim danima izlažu djela robova.

Dobrovoljni post:

a) Davudov post, alejhisselam, podrazumijeva da se jedan dan posti, a drugi mrsi.

b) Post u Allahovom mjesecu muharremu, koji je najbolji mjesec za dobrovoljni post. Najpotvrđeniji je post Ašure (deseti dan muharema), te se uz njega posti i deveti dan, zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

«لَئِنْ بَقِيتُ إِلَى قَابِلٍ لَأَصُومَنَّ التَّاسِعَ».

"Ukoliko poživim do iduće godine, postiću i deveti dan."[1] On briše grijehe prethodne godine.

V: HADŽ I UMRA

Hadž (jezički): namjera. U šerijatskom smislu: odlazak u Mekku i na sveta mjesta u tačno određenom vremenu radi obavljanja posebnih obreda.

Umra (jezički): posjeta.

[1] Muslim, br. 1134.

U šerijatskom smislu: posjeta svetog Harama u bilo koje vrijeme radi obavljanja posebnih obreda.

Hadž je jedan od stubova islama i njegovih velikih temelja. Propisan je devete hidžretske godine. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio je samo jedan hadž; a to je Oprosni hadž.

Hadž je obavezan jednom u životu ko bude u mogućnosti da ga obavi, a sve preko toga je dobrovoljno. A što se tiče umre, ona je obavezna prema mišljenju mnogih učenjaka. Na to upućuju riječi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je, kada je upitan: "Je li ženama propisan džihad?", rekao:

«نَعَمْ، عَلَيْهِنَّ جِهَادٌ لَا قِتَالَ فِيهِ: الْحَجُّ وَالْعُمْرَةُ».

"Da, na njima je džihad u kojem nema borbe: hadž i umra."[1]

Uslovi obaveznosti hadža i umre:

1. Islam
2. El-Akl (razum)
3. Bulug (punoljetstvo)
4. Sloboda
5. Sposobnost

Za ženu se uslovljava i šesti uvjet, a to je

[1] Hadis bilježe Ahmed, br. 25198, En-Nesai, br. 2627 i Ibn Madže, br. 2901.

prisustvo mahrema koji će s njom putovati, jer joj nije dozvoljeno da putuje bez mahrema, ni na hadž niti u druge svrhe, zbog riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

«لَا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ، وَلَا يَدْخُلُ عَلَيْهَا رَجُلٌ إِلَّا وَمَعَهَا مَحْرَمٌ».

"Žena ne putuje osim sa mahremom, niti kod nje smije ući muškarac, osim ako je sa njom mahrem."[1]

Mahrem žene je: njen muž, ili onaj s kojim joj je trajno zabranjeno stupiti u brak: srodstvom, poput brata, oca, amidže, bratića, daidže, ili zbog dozvoljenog razloga, poput brata po mlijeku, ili zbog tazbine, poput muža njene majke i sina njenog muža.

Sposobnost je materijalna i tjelesna mogućnost, što znači da čovjek može koristiti prijevoz i podnijeti put, te da posjeduje imetak koji mu je dovoljan za odlazak i povratak. Također, treba osigurati dovoljno sredstava za svoju djecu i one koje je dužan izdržavati, sve do svoga povratka.

Kao i da put na hadž bude siguran za njegov život i imetak.

A onaj ko je u materijalnoj mogućnosti, a fizički nije, usljed iznemogle starosti ili hronične bolesti

[1] Hadis bilježe Buhari, br. 1862 i Muslim, br. 1341.

od koje se ne očekuje ozdravljenje, dužan je odrediti nekoga da za njega obavi hadž i umru.

Dva su uslova da bi zastupanje u hadžu i umri bilo ispravno:

1. Da bude musliman, punoljetan i razuman.
2. Da je za sebe obavio obavezni hadž.

Mikati ihrama:

"Mevakit" je množina riječi "mikat". Jezički znači: granica, a šerijatski: mjesto ili vrijeme ibadeta.

Hadž ima vremenske i prostorne mikate:

a) Vremenska razdoblja: O njima Uzvišeni Allah kaže:

﴿ٱلۡحَجُّ أَشۡهُرٞ مَّعۡلُومَٰتٞۚ فَمَن فَرَضَ فِيهِنَّ ٱلۡحَجَّ...﴾

"Hadž je u poznatim mjesecima, pa onaj ko se obaveže u toku njih obaviti hadž..."

(El-Bekare, 197)

A ti mjeseci su: ševval, zul-ka'de i deset dana mjeseca zul-hidžeta.

b) Prostorni mikati: To su granice koje hadžija ne smije preći na putu prema Mekki a da nije stupio u ihram. A one su sljedeće:

1. Zul-Hulejfa: mikat onih koji dolaze iz Medine.
2. Džuhfa: mikat za stanovnike Šama, Egipta i Maroka.
3. Karnul-Menazil: danas poznat kao Es-Sejl; mikat za stanovnike Nedžda.

4. Zatu Irk: mikat za one koji dolaze sa strane Iraka.

5. Jelemlem: mikat za hodočasnike koji dolaze iz pravca Jemena.

Onaj čija se kuća nalazi unutar ovih mikata, ulazi u ihram za hadž i umru od svoje kuće. Stanovnici Mekke stupaju u ihram iz Mekke i ne moraju izlaziti do mikata radi ulaska u ihram. A što se tiče umre, morat će izaći do najbližeg mjesta izvan harema i odatle ući u ihram. A onaj ko želi obaviti hadž ili umru mora stupiti u ihram s mjesta koja je odredio Allahov Poslanik, a to su prethodno pojašnjeni mjesni mikati. Nije dozvoljeno onome ko želi obaviti hadž ili umru da ih pređe bez ulaska u ihram.

- Svako ko prođe pored spomenutih mikata, a nije odatle, ući će u ihram od njih.

- Onaj ko putuje prema Mekki, a ne prolazi ni pored jednog od spomenutih mikata, bilo kopnom, morem ili zrakom, ući će u ihram kada dođe u ravan sa njemu najbližim mikatom. Zbog riječi Omera ibnul Hattaba, radijallahu anhu: „Svoj put ravnajte prema njihovom.“[1]

- Onaj ko putuje avionom radi obavljanja obreda hadža ili umre, dužan je stupiti u ihram kada avion

[1] Buhari, br. 1531.

bude prolazio iznad mikata koji se nalazi na njegovoj putanji. Nije mu dozvoljeno da odgađa ulazak u ihram sve do slijetanja avionom na aerodrom.

Ihram (stupanje u obrede hadža ili umre):

To je namjera ulaska u obred. Za hadž to je: nijet stupanja u hadž, a kod umre to je odluka ulaska u obrede umre. Muhrimom postaje tek s nijetom pristupanja obredu. Samo nošenje odjeće ihrama bez nijeta ne smatra se ihramom.

Pohvalne radnje vezane za ihram:

1. Okupati čitavo tijelo prije ihrama.
2. Da muškarac stavi miris na svoje tijelo, a ne na odjeću ihrama.
3. Stupiti u ihram u dva bijela ogrtača (izar i rida) i sandalama.
4. Da donese nijet za stupanje u ihram dok je na jahalici (u vozilu), okrenut prema kibli.

Vrste obreda:

Muhrim (osoba koja je stupila u ihram) može izabrati jedan od tri obreda, a to su:

1. Temettu': to je da se stupi u ihram za umru u mjesecima hadža, da se ona obavi, a zatim da se ponovo stupi u ihram za hadž iste godine.
2. Ifrad: to je da se s mikata stupi u ihram samo za hadž, i ostaje se u ihramu sve dok se ne obave obredi hadža.

3. Kiran: to je da se zanijeti hadž i umra zajedno, ili da se zanijeti umra pa joj se potom pridruži hadž prije početka njenog tavafa. Nijet za hadž i umru donosi se sa mikata, ili prije početka tavafa za umru, te se za oboje obavlja jedan tavaf i sa'j.

Onaj ko obavlja hadž temettu' i kiran dužan je zaklati kurban, ako nije od stanovnika iz okoline Svetog hrama.

Najbolji od ova tri načina obavljanja hadža jeste temettu', jer ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio ashabima[1]. Zatim kiran, jer on obuhvata i hadž i umra, a potom ifrad.

Kada zanijeti jedan od ovih obreda, odmah nakon toga izgovorit će Telbiju:

«لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ».

"Lebbejke Allahumme lebbejke, lebbejke la šerike leke lebbejke! Inne-l-hamde ve ni'mete leke ve-l-mulk, la šerike leke."

"Odazivam Ti se, Allahu moj, odazivam! Odazivam se Tebi, Koji ravnoga Sebi nemaš, odazivam! Doista, zahvalnost i sve blagodati Tebi pripadaju, kao i sva vlast! Ti Sebi ravnoga nemaš!"[2]

---

[1] Muslim, br. 1211.
[2] Buhari, br. 1549.

Telbija je sunnet i pohvalno je često je učiti. Muškarci je izgovaraju naglas, a žene u sebi.

Vrijeme: Počinje nakon stupanja u ihram, a završava se kako slijedi:

1. Prestaje se učiti prije početka tavafa.

2. Hadžija prestaje s učenjem telbije kada počne sa gađanjem na Džemretul-akabe na dan Bajrama.

Zabrane ihrama:

1. Brijanje, skraćivanje i uklanjanje dlaka s bilo kojeg dijela tijela.

2. Rezanje noktiju na rukama ili nogama bez opravdanog razloga; a ako se nokat slomi pa se ukloni, za to nije obavezna fidja (otkup).

3. Pokrivanje glave muškarca nečim što je dodiruje, poput kape i marame.

4. Muškarcu je zabranjeno nositi šivenu odjeću na tijelu ili nekom njegovom dijelu, poput košulje, turbana ili pantalona. Mehit je ono što je sašiveno ili oblikovano prema dijelu tijela, poput mestvi, rukavica i čarapa. A žena u ihramu oblači odjeću koju želi, jer se treba pokriti, ali neće nositi burku, već će lice prekriti nečim drugim, poput marame ili ogrtača, kada pored nje prolaze muškarci koji su joj stranci. Također neće nositi rukavice.

5. Miris; jer se od muhrima traži da se udalji od raskoši, ukrasa i dunjalučkih užitaka i da se usmjeri ka Ahiretu.

6. Lov i ubijanje kopnenih životinja. Onaj ko je u ihramu neće loviti, neće pomagati u lovu niti će klati ulov.

Onome ko je u ihramima zabranjeno je jesti od lovine koju je on ulovio, ili koja je ulovljena zbog njega, ili u čijem je lovu pomagao, jer je ona za njega poput lešine.

Što se tiče lova morskih životinja, on nije zabranjen onome ko je u ihramima. Niti mu je zabranjeno klati domaće životinje, poput kokoši i stoke, jer se to ne ubraja u lov.

7. Sklapanje braka za sebe ili za druge, kao i svjedočenje pri sklapanju braka.

8. Spolni odnos. Ko bude imao spolni odnos prije prvog izlaska iz obreda, pokvario je svoj obred te je obavezan da ga nastavi i upotpuni, da ga ponovi naredne godine i da zakolje devu. A ako se to desi nakon prvog tehallula (izlaska iz obreda), to mu neće pokvariti obred, ali je dužan zaklati kurban.

Po tom pitanju, žena je poput muškarca, ako je saglasna.

9. Tjelesno naslađivanje mimo spolnog odnosa. Stoga, osobi u ihramu nije dozvoljeno naslađivati se sa ženom, jer to može dovesti do zabranjenog spolnog odnosa. Pod tim se podrazumijeva dodirivanje žene sa strašću.

Umra:

a) Neizostavni dijelovi umre (ruknovi):

1. Ihram.
2. Tavaf.
3. Kretanje između Safe i Merve.

b) Obavezne radnje tokom umre:

1. Stupiti u ihram sa propisanog mikata.
2. Brijanje ili šišanje.

c) Način obavljanja umre:

Prvo što čini onaj ko obavlja umru jeste tavaf od sedam krugova, koji počinje od Crnog kamena i završava kod njega. Tokom tavafa treba biti pod abdestom i pokriti stidne dijelove tijela od pupka do koljena. Sunnet je činiti idtiba' tokom cijelog tavafa, a to znači da se otkrije desno rame tako što se rida' stavi ispod njega, a oba njegova kraja prebace preko lijevog ramena. A kada upotpuni sedmi krug, prestat će sa idtiba'om i prekrit će oba ramena ridaom (gornjim ogrtačem).

Okrenut će se prema Crnom kamenu, pa ako bude u mogućnosti da ga poljubi, poljubit će ga, a ako ne, dodirnut će ga desnom rukom, ako bude u prilici, a zatim poljubiti svoju desnicu. Ako ne bude u prilici da dodirne Crni kamen, pokazat će prema njemu desnom rukom i kazati jedanput: "Allahu ekber", a neće poljubiti svoju ruku niti zastajati. Potom će nastaviti tavaf tako da mu Kaba bude s

lijeve strane, a poželjno je da prva tri kruga obavi ubrzanim hodom. Reml je ubrzan hod uz kratke korake.

Kada se prođe pored Jemenskog ugla, a to je četvrti ugao Kabe, ukoliko se bude u prilici, dodirnut će se desnom rukom bez tekbira i ljubljenja. A ako se ne bude mogao dodirnuti, produžit će se dalje bez pokazivanja prema njemu i bez izgovaranja tekbira. Između Jemenskog ugla i Crnog kamena izgovara se:

﴿...رَبَّنَآ ءَاتِنَا فِي ٱلدُّنۡيَا حَسَنَةٗ وَفِي ٱلۡأٓخِرَةِ حَسَنَةٗ وَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ﴾

"Gospodaru naš, daj nam dobro i na ovome i na Onome svijetu i sačuvaj nas patnje paklene!" (El-Bekare, 201)

Kada se završi tavaf, klanjat će se dva rekata iza Mekami-Ibrahima, ukoliko za to bude prilike, u suprotnom klanjat će se na bilo kojem mjestu u Mesdžidul-haramu. Sunnet je da se na prvom rekatu nakon Fatihe prouči sura El-Kafirun, a na drugom rekatu, nakon Fatihe, sura El-Ihlas. Potom će se uputiti ka mjestu za obavljanje sa'ja i kretat će se između Safe i Merve sedam krugova; odlazak se računa kao jedan krug, a povratak kao drugi.

Sa'j počinje od Safe, pa se na nju treba popeti ili stati kod nje, a penjanje na Safu je bolje, ukoliko je to moguće. Tada treba proučiti ajet:

﴿إِنَّ ٱلصَّفَا وَٱلۡمَرۡوَةَ مِن شَعَآئِرِ ٱللَّهِ...﴾

"Safa i Merva su, doista, Allahova obredna mjesta..." (El-Bekare, 158)

Pohvalno je okrenuti se prema kibli, hvaliti Allaha i veličati Ga, te kazati:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَاللهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ، أَنْجَزَ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ».

"Nema boga osim Allaha, i Allah je najveći. Nema boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema sudruga, Njemu pripada vlast i hvala, On oživljava i usmrćuje i On je Svemoćan. Nema boga osim Allaha Jedinog, Koji je ispunio Svoje obećanje, pomogao Svoga roba i sam savladao saveznike."[1] Potom se podižu ruke i upućuje dova po želji, te ponavlja ovaj zikr i dova tri puta. Zatim će osoba sići i hodati prema Mervi, a kada stigne do prvog zelenog znaka, muškarac će potrčati sve dok ne stigne do drugog zelenog znaka. Što se tiče žene, njoj nije propisano da ubrzava hod između dva znaka, jer je ona avret, već joj je propisano da tokom cijelog sa'ja hoda uobičajenim hodom. Zatim će se popeti na Mervu ili stati kod nje, a popeti se na nju je bolje, ako je to moguće. Na

[1] Hadis bilježi Muslim, br. 1218.

Mervi će reći i uraditi ono što se govori i čini na Safi, izuzev učenja ajeta:

﴿إِنَّ ٱلصَّفَا وَٱلۡمَرۡوَةَ مِن شَعَآئِرِ ٱللَّهِ...﴾

"Safa i Merva su, doista, Allahova obredna mjesta..." To je propisano samo prilikom penjanja na Safu u prvom krugu. Zatim će sići i hodati na mjestu predviđenom za hod, a potrčati na mjestu predviđenom za trčanje, sve dok ne dođe do Safe. To će ponoviti sedam puta: odlazak se računa kao jedan krug, a povratak kao drugi. Preporučuje se da se tokom sa'ja učestalo spominje Allah i upućuju dove, onako kako je najlakše. Tokom sa'ja preporučeno je biti čist od velike i male nečistoće, ali ako bi ga obavio bez obredne čistoće, sa'j bi bio ispravan. Također, ako žena dobije hajz ili nifas nakon obavljenog tavafa, obavit će sa'j i bit će joj ispravan, jer čistoća nije uvjet za sa'j, već je samo pohvalna.

Kada završi sa'j, muškarac će obrijati glavu ili se ošišati, a brijanje je za muškarca bolje.

Time je priveo kraju obrede umre.

Hadž:

a) Ruknovi hadža:

1. Ihram.
2. Boravak na Arefatu.
3. Tavaful-ifada (hadžski tavaf).

4. Kretanje između Safe i Merve.

b) Obavezne hadžske radnje:

1. Stupiti u ihrame sa mikata.

2. Boravak na Arefatu devetog dana zul-hidždžeta do zalaska Sunca, za onoga ko je na njemu boravio danju.

3. Noćenje na Muzdelifi u noći desetog zul-hidždžeta do ponoći.

4. Noćenje na Mini u noćima dana tešrika.

5. Bacanje kamenčića.

6. Brijanje glave ili šišanje.

7. Oproštajni tavaf.

c) Način obavljanja hadža:

Musliman će na mikatu donijeti telbiju samo za hadž (ifrad), naročito ako nema dovoljno vremena. Kada dođe u Mekku, obavit će tavaf i sa'j, te će ostati u ihramu sve dok se devetog dana, na Dan Arefata, ne uputi ka Arefatu, na kojem će boraviti sve do zalaska sunca.

Zatim će odatle, učeći telbiju, krenuti na Muzdelifu, pa će na njoj boraviti do sabah-namaza. Nakon toga će ostati na tom mjestu, spominjući Allaha, učeći telbiju i upućujući dove, sve dok se ne razdani.

Kada se razdani, krenut će na Minu prije izlaska sunca, pa će baciti sedam kamenčića na Džemretul-'Akabe, potom će obrijati glavu ili se ošišati, a

brijanje je bolje.

Potom će obaviti hadžski tavaf, a dovoljan mu je prvi sa'j. Time mu se hadž upotpunjuje i postiže potpuni izlazak iz ihrama.

Preostaje mu da baca kamenčiće na džemreta jedanaestog i dvanaestog dana, ako želi ranije završiti obrede; bacat će na sva tri džemreta, na svako po sedam kamenčića, izgovarajući tekbir pri svakom bacanju. Počinje od malog džemreta, koje je blizu mesdžida El-Hajf, zatim srednjeg, pa Džemretul-'Akabe, koje je posljednje. Svako džemre baca se sa sedam kamenčića. A ukoliko želi ostati i nakon dvanaestog dana, trinaestog dana će bacati kamenčiće na džemreta na isti način kao što je to činio jedanaestog i dvanaestog dana.

Vrijeme bacanja kamenčića: u sva tri dana nakon što Sunce pređe zenit.

Ako se Mina napusti dvanaestoga dana prije zalaska Sunca, nema smetnje. A ako se ostane i bacaju kamenčići na džemreta trinaestog dana, nakon što Sunce pređe zenit, to je bolje, shodno riječima Uzvišenog:

﴿...فَمَن تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَآ إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَن تَأَخَّرَ فَلَآ إِثْمَ عَلَيْهِۚ لِمَنِ ٱتَّقَىٰ...﴾

"...A onome ko požuri, pa to učini u dva dana, nije grijeh, kao što nije grijeh ni onome koji još

ostane, ako je bogobojazan..."

(El-Bekara, 203)

Ukoliko želi otputovati, obavit će oproštajni tavaf od sedam krugova, bez sa'ja.

Najbolje je za onoga ko sa sobom nije poveo stoku za klanje (ar. hedj) da stupi u ihram za umru obavljajući temettu', a zatim osmog dana da izgovori telbiju za hadž i obavi preostale hadžske obrede. Ukoliko pak stupi u ihram za hadž i umru zajedno, nema smetnje, a to se naziva kiran. Kiran se obavlja tako što se stupi u ihram za umru i hadž zajedno, uz jedan tavaf i jedan sa'j.

III:

Međuljudski odnosi

Pojasnili su učenjaci, Uzvišeni Allah im se smilovao, znanje čije je stjecanje stroga pojedinačna obaveza. Govorili su i o obimu znanja koje je svaki musliman obavezan pojedinačno steći. Spomenuli su i učenje propisa o kupoprodaji za onoga ko se bavi trgovinom, da ne bi zapao u haram ili kamatu, a da toga nije ni svjestan. I od nekih ashaba, radijallahu anhum, preneseno je ono što to potvrđuje.

Omer ibnul-Hattab, radijallahu anhu, je rekao: "Neka na našoj pijaci ne prodaje niko osim onoga ko

se podučio u vjeri."[1]

A Alija bin Ebi Talib, radijallahu anhu, je rekao: "Ko trguje prije nego što se poduči vjerskim propisima, zaglibit će u kamatu, pa opet, i opet (tj. upast će u kamatu)."[2]

Ibn Abidin prenosi od El-Allamija: „Obaveza je svakom obavezniku i obaveznici, nakon što nauče osnove vjere i upute, da nauče propise o abdestu, gusulu, namazu i postu, znanje o zekatu za onoga ko posjeduje nisab, te o hadžu za onoga kome on postane obavezan, a trgovcima propise kupoprodaje, kako bi se sačuvali sumnjivih stvari i pokuđenih stvari u svim svojim poslovima. Isto vrijedi i za zanatlije. Također, svako ko se bavi nekim poslom obavezan je naučiti propise vezane za taj posao, kako bi se sačuvao harama u njemu.“[3]

En-Nevevi, Allah mu se smilovao, je rekao: "A što se tiče kupoprodaje, braka i sličnoga, što u osnovi nije obavezno, zabranjeno je tome pristupiti prije spoznaje njegovih uslova."[4]

Ovo su neka od pravila koja se odnose na imovinske odnose, a koja je donio islamski šerijat:

---

1 Bilježi ga Tirmizi, br. 487, i rekao je: "Hasan-garib." A Albani ga je ocijenio dobrim.

2 Pogledaj: Mugni el-Muhtadž, 2/22.

3 Hašije Ibn Abidin, 1/42.

4 Pogledati: El-Medžmu', 1/50.

1. Dozvoljenost svega u čemu postoji čista ili pretežna korist; poput kupoprodaje dozvoljenih stvari, iznajmljivanja i prava preče kupovine.[1]

2. Propisanost svega što garantuje i čuva ljudska prava, poput zaloga i svjedočenja.

3. Propisanost svega što je od koristi za ugovorne strane; poput sporazumnog raskida ugovora, prava izbora i uslova u kupoprodaji.

4. Zabrana nepravde prema ljudima i bespravnog uzimanja njihove imovine, poput kamate, nasilnog otimanja i monopola.

5. Propisanost svega što se ubraja u međusobnu saradnju u dobročinstvu: pozajmica, posudba i ostava.

6. Zabranjeno je svako uzimanje imetka bez rada, koristi ili truda, poput kockanja i kamate.

7. Zabrana svakog posla u kojem preovladava nepoznavanje i neizvjesnost; poput prodaje onoga što osoba ne posjeduje i prodaje nečega što je nepoznato.

8. Sprečavanje svakog vida izigravanja harama; poput prodaje el-'ine[2].

---

[1] Pravo preče kupnje jeste pravo ortaka da preuzme dio svoga ortaka od onoga na koga je taj dio prenesen uz novčanu naknadu.

[2] Kupoprodaja 'ine: to je kada čovjek proda drugome nešto na odgodu i preda mu ga, a zatim ga otkupi prije naplate cijene za manju cijenu u gotovini.

9. Zabrana bavljenja onim što odvraća od pokornosti Allahu; poput prodaje nakon drugog ezana za džumu-namaz.

10. Zabrana svega što je štetno ili što uzrokuje neprijateljstvo među muslimanima; poput prodaje zabranjenih stvari i nametanja u trgovini svome bratu.

A kada muslimanu nije jasan propis nekog pitanja, o tome će pitati učenjake i neće mu pristupati sve dok ne sazna šerijatski propis. O tome Uzvišeni Allah kaže:

﴿...فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾

"...pitajte sljedbenike Knjige ako ne znate." (En-Nahl, 43)

Ovo je ono što smo uspjeli sakupiti. Uzvišenog Allaha molimo da nas opskrbi korisnim znanjem i dobrim djelima, a On je Veliki dobročinitelj i Plemenit. Neka su salavati i mnogobrojni selami na našeg vjerovjesnika Muhammeda, njegovu porodicu i ashabe.

❋❋❋

Sadržaj

Znanje potrebno svakom muslimanu..... 2
Uvod 2
I: 3
Pitanja koja se tiču islamskog vjerovanja (akida) 3
1. Značenje i ruknovi islama..... 3
Važnost vjerovanja u Allahovu jednoću (ar. tevhid):..... 3
Značenje svjedočenja da nema dostojnog boga da se obožava osim Allaha: 5
Šartovi (uvjeti) ispravnosti šehadeta su sljedeći: 6
Značenje riječi da je Muhammed Allahov poslanik: 7
2. Značenje imana i njegovi ruknovi 8
1) Vjerovanje u Allaha obuhvata tri stvari: 9
1. Vjerovanje u Njegov rububijjet: 9
2. Vjerovanje u Allahov uluhijjet: 11
3. Vjerovanje u Allahova imena i svojstva: 14
2) Vjerovanje u meleke: 21
3) Vjerovanje u Knjige: 22
4) Vjerovanje u Božije poslanike:..... 23
5) Vjerovanje u Sudnji dan: 24
1. Vjerovanje u proživljenje: 24
2. Vjerovanje u polaganje računa, nagradu i kaznu: 25

3. Vjerovanje u Džennet i Džehennem: 25
6) Vjerovanje u odredbu dobra i zla: 25
3. Ihsan 27
4. Kratak prikaz temeljnih načela ehlis-sunneta vel-džemata 28
II: IBADETI (OBREDI) 29
1. Taharet 29
Prvo: Vrste voda: 30
Drugo: Nedžaset: 30
Treće: Šta je zabranjeno da radi osoba koja je bez abdesta: 33
Četvrto: Pravila obavljanja fiziološke potrebe: 35
Peto: Propisi o čišćenju vodom, kamenčićima i sličnim stvarima: 36
Šesto: Propisi vezani za abdest: 36
Sedmo: Propisi potiranja po mestvama i čarapama: 38
Osmo: Propisi tejemmuma: 40
Deveto: Propisi vezani za menstrualni i postporođajni ciklus: 43
2. Namaz 45
Prvo: Propisi ezana i ikameta: 45
Drugo: Položaj namaza i njegova vrijednost: 48
Treće: Uslovi namaza: 50
Četvrto: Ruknovi (temelji) namaza: 52
Peto: Namaski vadžibi: 57
Šesto: Namaski sunneti: 59

Sedmo: Način obavljanja namaza: 62
Osmo: Pokuđene radnje: 69
Deveto: Šta kvari namaz: 69
Deseto: Sehvi sedžda: 70
Jedanaesti: Vremenski periodi u kojima je zabranjeno klanjati: 72
Dvanaesti: Namaz u džematu: 73
Trinaesti: Namaz u strahu: 76
Opis namaza u strahu: 76
Četrnaesti: Džuma-namaz: 77
Peto: Pohvalne radnje na dan džume: 79
Pristizanje na džuma-namaz: 80
Petnaesti: Namaz osoba koje imaju određena opravdanja: 81
Šesnaesti: Bajram-namaz (salatul-'idejn): 84
Sedamnaesti: Namaz pri pomračenju Sunca: .. 87
Osamnaesti: Namaz za kišu: 88
Devetnaesti: Propisi vezani za dženazu: 90
III: ZEKAT 93
1. Definicija zekata i njegovo mjesto: 93
2. Uslovi obaveznosti zekata: 94
3. Vrste imetka na koje se daje zekat: 95
IV: POST 106
Uslovi obaveznosti posta ramazana: 107
V: HADŽ I UMRA 114
Uslovi obaveznosti hadža i umre: 115
Mikati ihrama: 117
Ihram (stupanje u obrede hadža ili umre): 119

Umra:.....123
Hadž: 126
III: 129
Međuljudski odnosi 129

❋❋❋

bs227v3.0 - 16/06/2026

رئاسة الشؤون الدينية بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

رسالة الحرمين

Poruka Dva harema

Šerijatski instruktivni sadržaj
za posjetioce el-Mesdžidul-harama i
el-Mesdžidun-nebevijja na brojnim jezicima

978-603-517-640-8